

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιοδική έκδοση ορθοδόξου οικοδομῆς και μαρτυρίας
Ενορίας Αγίων Αποστόλων Πατρών, της Ι. Μ. Πατρών

ΕΤΟΣ 2^ο

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2008

ΤΕΥΧΟΣ 5

Ο ΟΣΙΟΣ ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ
ΑΡΧΙΜ. ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ
ΣΑΡΑΝΤΑΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΟΥ
1964 - 2009

αρχιμ. Γερβάσιος Παρασκευόπουλος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΤΡΩΝ

Έν Πάτραις τῇ 11ῃ Ἰανουαρίου 2009

Τό ἔτος 2009 συμπληρώνεται τεσσαρακονταπενταετία ὅλη, ἀπό τότε πού ὁ πνευματικός διδάσκαλος καί πατήρ τῶν Πατρῶν, αἰοδιμος Ἀρχιμανδρίτης Γερβάσιος ὁ Παρασκευόπουλος ἔφυγε διά τήν αἰώνιον Πατρίδα.

Ἀναπαύεται εἰς τά Συχαινά πλησίον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς εἰς τόν χώρον τῶν κατασκηνώσεων τῆς Ἀναπλαστικῆς Σχολῆς, τήν ὁποίαν ὁ ἴδιος ἱδρυσε.

Φλογερός Ἱεροκῆρυξ, θερμουργός καί ζηλωτής Λειτουργός του Ὑψίστου, ἄνθρωπος τῆς ἀγάπης καί τῆς ὑπομονῆς, ἐκαλλιέργησε τόν Ἱερόν Ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου εἰς τήν Ἱεράν καί Ἀποστολικήν Μητρόπολιν τῶν Πατρῶν καί κατέλιπε φήμην ἀνδρός ἀγίου.

Πλήθος τά πνευματικά του τέκνα τά ὁποῖα ἀνεγεννήθησαν διά τῆς ἀκραιφνῶς Ὁρθοδόξου διδασκαλίας του, διά τῆς αὐστηρότητος τῶν ἀρχῶν του καί τοῦ βίου του, διά τῆς ἀπολύτου προσηλώσεως τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματός του εἰς τόν Θεόν. Περί τοῦ μακαριστοῦ Πατρός Γερβασίου καί περί τῆς ἀγίας ζωῆς του, ἤκουσα τό πρῶτον ὑπό τοῦ αἰοδίου Γέροντός μου Μητροπολίτου Μαντινείας καί Κυνουρίας κυροῦ Θεοκλήτου, διά τόν ὁποῖον εἶχε δώσει συμμαρτυρίαν ὁ π. Γερβάσιος, προκειμένου νά εἰσέλθῃ εἰς τά τάξεις τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου. Ὑτύχησα νά ἔλθω εἰς τās Πάτρας ὡς Ἐπίσκοπος καί νά ἀποδώσω τό χρέος τό πνευματικόν εἰς τόν ἀκάματον ἐργάτην τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅστις ὡς ἀστήρ φαεινός ἀνατείλας εἰς Ἀρκαδίαν, ἔμεσουράνησεν εἰς τήν πόλιν τοῦ Πρωτοκλήτου τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

Συνεδέθη ἄρρηκτα τό ὄνομά του μέ τήν πνευματικότητα τῶν Πατρῶν, μέ τούς ἀγῶνας ὑπέρ τῆς ἀληθείας καί τῆς διατηρήσεως ἀμωμῆτου τῆς Θείας καί Ἁγίας διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς ἀποκεκαλυμμένης δηλαδή ἀπό τόν Θεόν Ἀληθείας. Εἰς τήν μνήμην του οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοί τῶν Πατρῶν θά ἀνάβουν θυμίαμα εὐγνωμοσύνης καί ἐπὶ τοῦ τάφου του θά καταθέτουν τά εὖοσμα ἄνθη τῆς εὐγνωμοσύνης των.

Ὅσάκις τελοῦμεν Τρισάγιον ἐπὶ τοῦ τάφου του, αἰσθανόμεθα ζῶσαν τήν παρουσίαν καί τήν εὐλογίαν του. Ὅταν εἰς κάθε Θείαν Λειτουργίαν μνημονεύωμεν χρεωστικῶς τοῦ ὀνόματός του, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἀναπαύεται μετά τῶν Ἁγίων ἐν τῇ ἀγήρῳ μακαριότητι.

Συγχαίρομεν τήν Ἑνορίαν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πατρῶν, διότι ἀφιέρωσεν τό περιοδικόν της μέ τήν ἀπαρχήν τοῦ νέου ἔτους, κατά τό ὁποῖον ὡς κατ' ἀρχάς ἀναφέρομεν, συμπληροῦται τεσσαρακονταπενταετία ἀπό τῆς ὁσιακῆς κοιμήσεως τοῦ Πατρός Γερβασίου, εἰς τόν ἀκάματον αὐτόν ἐργάτην τῆς πίστεως καί εὐχόμεθα νά ἔχουν οἱ Ἱερεῖς, τό Προσωπικόν τοῦ Ναοῦ καί ἅπαντες οἱ Ἑνορίται τήν χάριν τοῦ Παναγίου Θεοῦ δι' εὐχῶν τοῦ μακαριστοῦ Πατρός Γερβασίου.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ο ΠΑΤΡΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ο ΠΑΤΡΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΜ. ΓΕΡΒΑΣΙΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ († 1964)

Με βάσιν την προσωπική μου... γνωριμία... μπορώ υπεύθυνα να τον περιγράψω δι' όσους δεν τον εγνώρισαν. Διότι...πρέπει να πληροφορηθούν υπεύθυνα και σωστά ποίος είναι ο πραγματικός π. Γερβάσιος.

Ήτο ο άνθρωπος ο αγνός και ανιδιοτελής. Τίποτε δεν ζητούσε για τον εαυτόν του. Για την δόξα του Χριστού όμως ζητούσε πολλά· για την Εκκλησία ζητούσε τα πάντα· για την οικοδομή των πιστών και διά την επικράτηση της βασιλείας του Θεού ήτο απαιτητικός. Διά τον εαυτόν του μπορούσε αδίστακτα να επαναλάβη τον λόγον του Απ. Παύλου: «*αργυρίου και χρυσίου ή ιματισμού ουδενός επεθύμησα*» (Πράξ. 20,33). Δεν τον συνεκίνησαν ούτε τα χρήματα, ούτε η λαμπρότης της εμφανίσεως. Ήτο ένας άνθρωπος σεμνός, λιτός, ταπεινός, απλός. Και όταν εκυκλοφορούσε στην πόλη, και όταν ελειτούργουσε στον ναόν, δεν είχε την λαμπρότητα εις την εξωτερικήν εμφάνισιν. Αλλά είχε την άλλη λαμπρότητα, την οποίαν του εχάριζε η χάρις του Αγίου Πνεύματος. Και έπρεπε να έχη κανείς το αισθητήριον το κατάλληλον, διά να διακρίνη σ' εκείνον τον απέριτον άνθρωπον το πώς εξούσε τα μυστήρια, πως εξούσε την λειτουργική ζωή, πως ενεθουσιάζετο όταν εκήρυττε, πως ωμιλούσε υπεύθυνα στο εξομολογητήριον και στην κατηχητική προσφορά του (...).

Εδραστηριοποιείτο και ειργάζετο κυρίως εις τέσσαρας τομείς: Εν πρώτοις ειργάζετο λειτουργικώς... Μαζί δε με τον λειτουργικόν αυτόν τομέα, εκαλλιεργούσε δεύτερον τον κηρυκτικόν τομέα... Τρίτος τομεύς ήτο η εξομολόγησις, εις την οποίαν εκδαπανάται ώρες ατελείωτες, ημέρες και νύκτες, ο Γέροντας... Και τέταρτος τομεύς του ήτο ο κατηχητικός τομεύς... Ήτο δε, όπως είπαμεν, ακούραστος· όπως είναι δε γνωστόν, ποτέ δεν έκανε διακοπές· ούτε καλοκαίρια ήξερε, ούτε

άλλους χρόνους διακοπών. Και ενθυμούνται οι παλαιότεροι ότι έλεγε χαρακτηριστικά: «*αφού ο διάβολος δεν κάνει διακοπές, πώς μπορούμε εμείς να κάνωμε διακοπές και να του αφήνωμεν ελεύθερο τον τόπο, να δουλεύη εκείνος και να κάνει τη ζημιά του;*» (...).

Δια να καταλήξω εις την περιγραφήν του ως ανθρώπου απλού και ζηλωτού, πρέπει να προσθέςω ότι ήτο αφιερωμένος εις τον Θεόν, ολόψυχα και διά βίου. Και του ταιριάζει πάρα πολύ, αν είπωμεν δι' αυτόν το «*περισσότερως ζηλωτής υπάρχων των πατρικών μου παραδόσεων*» (Γαλ. 1,14). Ήτο παραδοσιακός άνθρωπος, ο οποίος δεν εννοούσε να μετακινήθη ούτε κατά ένα ιώτα, ούτε κατά μία κεραία από ό,τι είναι γραμμένον στον νόμο του Θεού, στους κανόνες της Εκκλησίας, και εις την λειτουργικήν ζωήν της Εκκλησίας. Με αυτή την ακεραιότητα και αυτόν τον ζήλον ειργάσθη ώστε να του αρμόζη ο χαρακτηρισμός ως «ζηλωτού». Εκείνοι που δέν τον κατενόησαν, τον έλεγαν φανατικόν. Αλλ' όχι, δεν ήτο φανατικός! Ζηλωτής μόνον ήτο. Φανατικός θα πεί τυφλωμένος άνθρωπος, ο οποίος βλέπει με παρωπίδες, και από ένα πείσμα αντιδρά, και επιμένει πεισματικά στη γνώμη του, για να υποστηρίξη εκείνα που θέλει να υποστηρίξη.

Αλλά ο ζηλωτής είναι ο φωτισμένος άνθρωπος που εκείνα που υποστηρίζει, και στα οποία επιμένει, έτσι τα πιστεύει και τα κατανοεί, και γι' αυτό επιμένει. Και τα «κατανοεί» όχι αυθαίρετα, αλλά με φωτισμόν και με επιχειρήματα και με λόγον πραγματικόν. Μπορεί να επιμένη μέχρι τέλους και μέχρι κεραίας, και ας τον πούν ότι είναι των άκρων. Εκείνος θα δύναται να λέγη: «*περισσότερως ζηλωτής υπάρχω των πατρικών μου παραδόσεων*». Έτσι το νοιώθω, έτσι το ζω, έτσι το πιστεύω, έτσι το υπερασπίζω και το υποστηρίζω.

¹ Από την ομιλία του: *Η Προσωπικότης και το Έργον του Αρχιμ. Γερβασίου Παρασκευοπούλου (†1964). Η Πρότασις περί προτομής του, έκδ. Αναπλαστικής Σχολής Πατρών*, (Πάτραι) 1986, σ. 9, 6, 7 και 10.

Ο Π. ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΥ

του Αρχιμ. π. Συμεών Χατζή,
Πρωτοσυγκέλλου Ι. Μητροπόλεως Πατρών
& Καθηγουμένου Ιεράς Μονής Γηροκομείου

Γναποκρινόμενος σε σχετικό αίτημα της συντακτικής επιτροπής του παρόντος περιοδικού, και εκπληρώνοντας οφειλόμενο χρέος προς τον διαπρεπή προκατόχό μου, φλογερόν και ακάματον εργάτην του αμπελώνος του Κυρίου, αείμνηστον και πολυσέβαστον π. Γερβάσιον Παρασκευόπουλον, με πολύ σεβασμό στη μνήμη του σημειώνω τα κάτωθι, που αναφέρονται στη σχέση του γενναίου αυτού αθλητού της πίστεώς μας με την αρχαιότερη και ιστορικότερη Ιερά και Σεβασμία Μονή της Μητροπόλεώς μας, την Μονή της Παναγίας του Γηροκομείου Πατρών, την οποία κατά παραχώρηση Θεού ταπεινώς μετά των συμμαχαστών μου διακονώ από το έτος 1979.

Ο ευλογημένος από τον Θεό και χαρισματικός αυτός Γορτύνιος την καταγωγή ιερός ανήρ ήλθε στη Μονή μας το 1897 σε ηλικία 20 ετών ως δόκιμος μοναχός επί της ευκλεούς αρχιερατείας του κατά πάντα επιφανούς Ιεράρχου των Πατρών και Ηλείας Ιεροθέου (Μητροπούλου). Έφθασε στη Μονή μας, αφού προηγουμένως έζησε για κάποια χρονικά διαστήματα στις Ι. Μονές Κοιμήσεως Θεοτόκου Κερνίτσης Γορτυνίας, Αγ. Αθανασίου Κλειτορίας, Μεγ. Σπηλαίου Καλαβρύτων και Ταξιαρχών Αιγιαλείας. Μη ευρίσκοντας εκείνο που επιθυμούσε, έφθασε στην Πάτρα και στη Μονή της Παναγίας των Πατρών, όπου η νεανική φιλόθεος ψυχή του εύρε την αναζητούμενην ανάπαυσίν της για αρκετό καιρό. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός, ότι ενώ ο μέγας εκείνος Αρχιεπίσκοπος Πατρών και Ηλείας Ιερόθεος τον συμβούλευσε να μη εγκατασταθή, για κάποιο τουλάχιστον καιρό στη Μονή της Παναγίας -και είχε λόγους να το κάνει αυτό ο σοφός εκείνος Ιεράρχης- όμως ο π. Γερβάσιος, παρά το βαθύ σεβασμό και την απεριόριστο εμπιστοσύνη που έτρεφε προς τον όσιον εκείνον Αρχιερέα, επέμεινε να του δώση την ευλογία του να εγκαταβίωση εκεί, διότι το μοναστήρι αυτό είχε κερδίσει και αιχμαλωτίσει την καρδιά του από την πρώτη σ' αυτό επίσκεψή του. Ήτο άλλωστε από εκείνους που θέλουν να ευρίσκονται νύχτα και ημέρα «εις τας αυλάς του Κυρίου».

Εις την Μονή μας, ή καλύτερα εις την Μονή του, εγκαταβίωσε με διάθεση και πόθο φλογερό να

αγωνισθή τον «καλόν αγώνα» εναντίον του πονηρού και εναντίον του «παλαιού ανθρώπου», που όλοι φέρουμε μέσα μας, έχοντας ως πρότυπόν του τους μεγάλους ασκητάς και οσίους πατέρας της Εκκλησίας μας. Επιδιοθείς εις την συστηματικήν μελέτην της Αγίας Γραφής, των Ι. Κανόνων, των βίων των Αγίων, και των συγγραμμάτων των Πατέρων της Εκκλησίας, και ταυτόχρονα εις την άσκησιν, την προσευχήν, την νηστεία, την αγρυπνία, την υπακοή και προπάντων εις την καλλιέργειαν της πίστεως και της ελπίδος εις τον Θεόν και τον θείον έρωτα προς τον Νυμφίον της ψυχής του, Χριστόν. Πόση εφαρμογή είχαν τα χρόνια εκείνα διά τον δόκιμον μοναχόν Γεώργιον (έτσι ελέγετο πριν του δοθή κατά την μοναχικήν κουράν το όνομα Γερβάσιος) τα λόγια του ψαλμωδού: «Ως αγαπητά τα σκηνώματά σου Κύριε των δυνάμεων. Επιποθεί και εκλείπει η ψυχή μου εις τας αυλάς του Κυρίου. Η καρδιά μου και η σάρξ μου ηγαλλιάσαντο επί Θεόν ζώντα» (Ψαλμ. 83,1).

Με την πάροδον του χρόνου τον ευρίσκομεν ιεροσπουδαστήν της Ριζαρείου Σχολής και εν συνεχεία φοιτητήν της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Εις την Ριζαρείον Σχολήν ητύχησε να έχη διευθυντήν το μεγάλο άγιο των νεωτέρων χρόνων, τον Νεκτάριον (Κεφαλάν), Μητροπολίτην Πενταπόλεως, ο οποίος υπερβαλόντως τον ηγάπησε και εξετίμησε τας αρετάς και τας ικανότητάς του, και σε μια στιγμή ενθουσιασμού και εμπνεύσεως είπε τα προφητικά διά τον μαθητήν του λόγια, ότι δηλ. εις το πρόσωπόν του βλέπει τον αυριανόν πνευματικόν ηγέτην, τον αυριανόν ταγόν της Εκκλησίας. Κατά το διάστημα των σπουδών του εις Αθήνας (τις σπουδές του στη Θεολογική Σχολή επεράτωσε την 19/3/1914) έγινε η μοναχική κουρά του και η χειροτονία του εις Διάκονον. Και οι δύο, άγνωστο διά ποίους λόγους, έγιναν από τον Αρχιεπίσκοπο Άρτης Γεννάδιο. Ο εν λόγω ιεράρχης έστειλε εις την Αρχιεπισκοπικήν Επιτροπήν Πατρών (διότι η Αρχιεπισκοπή Πατρών εχρήρευε) το υπ' αριθ. Πρωτ. 1179/Διεκπ. 657/3-5-1904 έγγραφόν του, το οποίον εκοινοποιήθη από την ως άνω Επιτροπήν εις το ηγουμενοσυμβούλιο της Μονής μας. Το έγγραφο αυτό έχει ως εξής:

Βασιλείον της Ελλάδος
Ο Αρχιεπίσκοπος Αρτης

Αθήνησι 3^η Μαΐου 1904

Προς την Αρχιεπισκοπικὴν Επιτροπὴν Πατρών.

Γνωστὸν ποιούμεθα τῇ Επιτροπῇ ὅτι τον δόκιμον τῆς Ι. Μονῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου κοινολεκτούμενης Γηροκομείου Γεώργιον Χ. Παρασκευόπουλον παρ' ἡμῖν διατελέσαντα τοιοῦτον και πάντα τα προσόντα κεκτημένον τῇ προτάσει του οικείου Ἡγουμενοσυμβουλίου (σημ. ιδική μου, εννοεῖ μάλλον Ἡγουμενοσυμβούλιον Μονῆς τῆς Ἀρτης) ἐκεῖραμεν μοναχὸν τῇ 30ῇ Αυγούστου παρελθ. ἔτους μετονομάσαντες αὐτὸν Γερβάσιον και διάκονον κεχειροτονήκαμεν τῇ 2ῃ Σεπτεμβρίου παρελθ. ἔτους ἐν τῇ Ι. Μονῇ Θεοτοκίου τῆς ἐμῆς ποιμαντορίας· τὴν δε ἀπόκαρσιν και χειροτονίαν αὐτοῦ ἐνέκρινε και ἡ Γερά Σύνοδος διὰ των ἀπὸ 14 Ναεμβρίου παρελθ. ἔτους υπ. αριθ. 2569 και ἀπὸ 15 Μαρτίου ἐνεστῶτος ἔτους και υπ' αριθ. 3279 ἐγγράφων αὐτῆς. Ταῦτα παρακαλεῖται ἡ Επιτροπὴ γνωρίσαι και τῷ οικείῳ Ἡγουμενοσυμβουλίῳ (σημ. ιδική μου: Εννοεῖ προφανῶς τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς Μονῆς Γηροκομείου).

Ἐκ των ἐπισήμων τούτων ἐγγράφων δεν πληροφορεῖται ὁ ἀναγνώστης μόνον διὰ τον χρόνον και τον τόπον τῆς ἀποκάρσεώς του, τὸ μοναχικὸν του ὄνομα, τον ἀρχιερέα ὁ ὁποῖος τον ἔκειρε μοναχόν, και τὴν χρονολογία τῆς εἰς Διάκονον χειροτονίας του, ἀλλὰ και τὸ ὅτι ὁ π. Γερβάσιος εἶχε τὴν ἀναφορὰν του εἰς τὴν Ι. Μονὴν Γηροκομείου, τῆς ὁποίας ἀπὸ τότε κατέστη πλέον ἀδελφός τίμιος και ἐκλεκτός μέχρι τῆς οσίας κοιμήσεώς του.

Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Μονὴν τῆς μετανοίας του, και ἐνῷ ἀκόμη ἦτο φοιτητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐχειροτονήθη εἰς τὸ καθολικὸν τῆς Ι. Μονῆς τῇ 13/9/1910 πρεσβύτερος ὑπὸ του Αρχιεπισκόπου Πατρών Ἀντωνίου (Παράσχη), ὁ ὁποῖος τον ὥρισε τὴν ἐπομένην ἀκριβῶς ἡμέραν πρωτέκδικον. Μετὰ τὴν περάτωσιν των σπουδῶν του και τον διορισμόν του ὡς Ἱεροκέρυκος Πατρών ὁ Αρχιεπίσκοπος Ἀντωνίου τον προεχείρισεν εἰς Αρχιμανδρίτην τὸ 1914.

Κατὰ τὸ ἴδιο ἔτος (1914) καλεῖται νὰ υπηρετήσῃ ὡς καθηγητὴς εἰς τὸ Α' Ἑλληνικὸ Σχολεῖο τῆς νήσου Σύρου. Δεν πέρασε ὅμως πολὺς καιρὸς και ἡ Μονὴ του τον ἐκάλεσε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν θέσιν του και νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Μονὴν του, διότι τον εἶχε ἀνάγκη και ἐκεῖνος με συγκινητικὴ και παραδειγματικὴ προθυμία και αὐταπάρνηση παραιτεῖται ἀπὸ τὴν θέσιν του, ἐγκαταλείπει αὐθημερόν τῇ δη-

μόσια αὐτὴ υπηρεσία και ἐπιστρέφει εἰς τὴν Μονὴν του, πρὶν ἀκόμη γίνεαι ἀποδεκτὴ ἡ παραίτησίς του! Ἐδῶ εἰς τον γυνάριμον δι' αὐτόν τόπον, στο Μοναστήρι τῆς Παναγίας συνεχίζει με ζήλο πολὺ τα πνευματικὰ του ἀθλήματα. Τώρα ὁμως ἀπὸ υπεύθυνες διοικητικὰς θέσεις τῆς Μονῆς. Στῆς 4 Δεκεμβρίου 1915 διορίζεται ἀπὸ τον Αρχιεπίσκοπο Πατρών Ἡγουμενοσύμβουλος και ἐν συνεχείᾳ ἐκλέγεται Ἡγούμενός τῆς, τῆς ἐκλογῆς του επικυρωθείσης διὰ τῆς υπ' αριθ. 4086/1916 ἀποφάσεώς του Αρχιεπισκόπου Ἀντωνίου.

Με τον διορισμόν του ὡς Ἡγούμενου ἀνοίγεται ἐνώπιόν του νέο πεδίο δράσεως, νέες εὐθύνες και νέα καθήκοντα. Ἐπιδίδεται ἀμέσως με αὐταπάρνηση και ἐνθουσιασμό, με θάρρος και δύναμη εἰς τὴν ἀναβάθμιση τῆς Μονῆς τῆς Μετανοίας του. Πόθος του ἦτο νὰ ἀνυψωθῇ ἡ στάθμη τῆς πνευματικότητος των πατέρων τῆς Ι. Μονῆς και νὰ καταστή αὕτη διὰ τὴν πόλιν των Πατρών θρησκευτικὸς φάρος μεγαλύτερου βεληνεκούς. Προς τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ εἰς σύγκρουσιν με τὸ ὑπάρχον καθεστὼς εἰς τὴν Μονὴν. Καὶ δεν ἐδίστασε νὰ τὸ πράξῃ ὁ γενναῖος και «θεηγόρος ὀπλίτης τῆς παρατάξεως Κυρίου». Ἐνα δε ἀπὸ τα σπουδαιότερα μέτρα που ἔλαβε διὰ τὴν πραγμάτωσιν του στόχου αὐτοῦ ἦτο ἡ μετατροπὴ τῆς Μονῆς ἀπὸ ιδιόρρυθμης εἰς κοινοβιακὴν. Ὁ κοινοβιακὸς τρόπος τῆς ζωῆς των μοναχῶν ἄλλωστε, ὡς γνωστόν, εἶναι ὁ ἐνδεδειγμένος και ὁ ὠρισμένος ἀπὸ τὰς μοναστικὰς διατάξεις των ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ὅμως δεν εἶχε ἐπαρκῶς προετοιμασθῇ τὸ ἔδαφος διὰ μία τοιαύτης σημασίας και σπουδαιότητος ριζικὴ μετατροπὴ. Ἐτοῖ το μέτρον αὐτὸ δεν συνήντησε μόνον τὴν ἀποδοχὴν ἢ και τὴν υποστήριξιν ἀπὸ μερίδα εὐσεβῶν πνευματικῶν ἀγωνιστῶν συμμανηστῶν του, ἀλλὰ και τὴν σφοδρὰν ἀντίδρασιν ἀπὸ ἄλλους. Οἱ τελευταῖοι ἐθλίψαν βαθύτατα τὴν οὐρανοπόθητον ψυχὴν του. Καὶ οὕτω, δοκιμάσας ἰσχυρὴ ψυχολογικὴ και συνειδησιακὴ πίεση «ἐξήλθε» τῆς ἀγαπημένης του Μονῆς με πόνο ψυχῆς βαθὺ και ἀσφαλῶς και με τὴν ἐγκρίση του ἐπισκόπου του.

Ἡθέλησε ὅμως ἀναχωρῶντας ἀπὸ τὴν Μονὴν νὰ μείνῃ σὲ τέτοια ἀπόστασι ἀπὸ αὐτὴν, ὥστε νὰ του εἶναι δυνατόν νὰ ἀκούῃ τὸ «τάλαντον» και τὴν καμπάνα τῆς. Ἐτοῖ ἐγκατεστάθη πλησίον τῆς Μονῆς, ἐτέλει δε τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας και Ἐξομολογήσεως με τὴν συγκατάθεσιν τῆς Μονῆς του εἰς τὸ Μετόχιον αὐτῆς, τον προφήτην Ἠλία. Αὕτη τῇ στιγμῇ ἔρχονταί στο νού μου τα λόγια του ψαλμοδού: «ἐπὶ των ποταμῶν Βαβυλώνης ἐκεῖ ἐκαθήσαμεν και ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τὴν

Σιών» (Ψαλμ. 136,1) και του υμνωδού «εκάθησεν Αδάμ απέναντι του Παραδείσου...». Νομίζω όμως ότι η «έξοδος» αυτή του ι. πατρός έγινε κατ' ευδοκίαν Θεού. Ο Θεός τον είχε προικίσει με τέτοια και τόσα προσόντα, διότι τον προώριζε να γίνη ηγέτης πνευματικός του Λαού του. Δεν το είχε πεί ο πνευματοφόρος και επισημότερος άγιος των νεωτέρων χρόνων; Δεν είπε ο πράγματι άγιος διευθυντής του στη Ριζάρειο Σχολή ότι στο πρόσωπό του βλέπει τον αυριανό ηγέτη, τον ταγό της Εκκλησίας;

Νομίζω στην περίπτωση του συνέβη κάτι ανάλογο με εκείνο που συνέβη στη ζωή του χρυσορρήμονος πατρός της Εκκλησίας, του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου. Μετά το θάνατο της μητρός του έφυγε στην έρημο και έγινε μοναχός. Στην έρημο υπεβλήθη σε αυστηρότατες ασκήσεις και αδιάκοπη μελέτη των αγίων Γραφών. Με την άσκηση όμως και την ιερά μελέτη του λόγου του Θεού ωρίμασε πνευματικά. Και ο Θεός, «ότε ήλθε το πλήρωμα του χρόνου», όταν ήλθε ο κατάλληλος καιρός τον επεσκέφθη διά της δοκιμασίας βαρείας ασθενείας. Και έτσι τον «ηνάγκασε» να επανέλθω στην κοινωνία. Γιατί τον προώριζε να γίνη το μεγαλύτερο μετά τον απόστολο Παύλο ανάστημα της Εκκλησίας. Ο μέγας ποιμήν και κήρυξ και ερμηνευτής των μυστηρίων της πίστεως. Έτσι περίπου και εδώ. Από τότε που «εξήλθε» της Ι. Μονής ο π. Γερβάσιος έγινε διά την πόλιν του Πρωτοκλήτου ο Διδάσκαλος, ο Κατηχητής, ο Μυσταγωγός των μυστηρίων της πίστεως, ο πατέρας του Λαού του Θεού, ο «παπούλης» των φτωχών και των προσφύγων, ο απλανής εις Χριστόν οδηγός της νεότητος.

Παρά ταύτα ποτέ δεν ελησμόνησε το Μοναστήρι του. Αλλά ούτε και η Μονή τον πρώην Ηγούμενό της και πολυτάλαντο Γηροκομίτη αδελφό της. Έτσι κάθε φορά που η Μονή αντιμετώπιζε προβλήματα, εκείνος έδινε δυναμικά το παρόν. Την εβοήθησε επί παραδείγματι εις την προσπάθειαν της να διαφυλάξη ζωτικό χώρο διά την ύπαρξιν και λειτουργίαν της, όταν με την έλευση των προσφύγων της μικρασιατικής καταστροφής διέτρεξε η Μονή τον κίνδυνο όχι μόνον να χάσει και τα ελάχιστα περιουσιακά στοιχεία που της είχαν απομείνει αλλά και αυτή την αναγκαία διά την υπόστασή της ησυχία, αφού υπήρξε μεγάλος κίνδυνος οι εγκαταστάσεις των αναξιοπαθούντων προσφύγων να φθάσουν μέχρι την αυλή σχεδόν της μονής. Άλλο στοιχείο που φανερώνει ότι ο π. Γερβάσιος ένοιωθε μοναχός της Μονής Γηροκομείου είναι η φυλασσόμενη στα αρχεία της Μονής αναφορά του που φέρει ημερομηνία 22-7-1931 και έχει ως εξής:

Προς τον Πανοσιώτατον Ηγούμενον της Ιεράς ημών Μονής.

Αναφέρω υμίν ότι κατόπιν εγγράφου κλήσεως υπ' αριθ. 368/18-7-1931 του κ. Πταισματοδίκου Α' Τμήματος Πατρών, υποχρεούμαι κατά νόμον να εμφανισθώ ενώπιον του προς ανάκρισιν. Προς τούτο σήμεραν και περί ώραν 4 μ.μ. θέλω κατέλθει εις την πόλιν, οπόθεν θα επιστρέψω το εσπέρας.

Μετά σεβασμού

Αρχμ. Γερβ. Παρασκευόπουλος.

Από το κείμενο αυτό προβάλλει ο σεβασμός του προς τον Ηγούμενον της Μονής και προς τους κανονισμούς των Ι. Μονών, κατά τους οποίους δεν επιτρέπεται άνευ λόγου και γνώσεως του Ηγουμένου (ή και αδείας) έξοδος εκ της Ι. Μονής εγκαταβιούντων μοναχών, η ευπείθεια εις τους νόμους της πολιτείας, αλλά προβάλλει επιπλέον και το ότι ανευρίσκομεν αυτόν διαβιούντα εις την Μονήν το καλοκαίρι του 1931. Συνεπώς η σχέση με την Μονή και η εις αυτήν σωματική παρουσία ήτο επιθυμητή εις αυτόν, αλλά και ότι η Μονή εδέχετο την εις αυτήν διαμονή του ευχαρίστως.

Εντυπωσιακή είναι η επιβλητική παρουσία του κατά το συγκλονιστικό διά την Μονήν της Παναγίας γεγονός της «επιτάξεως» της το 1943 από τους Γερμανούς κατά την Ιταλογερμανική κατοχή των Πατρών. Τότε πρωτοστάτησε μαζί με τον Ηγούμενο της Μονής π. Αρτέμιο Δρόσο να διαφυλαχθούν τα κειμήλια και οι θησαυροί της Μονής και να μεταφερθούν εις την Μονή Αγ. Νικολάου Μπάλα, η οποία εξηρτάτο από την Μονήν Γηροκομείου. Στο σημείο αυτό θα δανεισθώ μερικά αποσπάσματα από όσα έγγραψε διά την παρουσία και τη συμβολή του π. Γερβασίου στην περιπέτεια αυτή της Μονής του ο υπέροχος πατρινός δημοσιογράφος Δημ. Λάγαρης. «...18 Ιανουαρίου 1943. Η ώρα είναι 5.30' πρωί που ξεκινάμε για τη Μονή Γηροκομείου, για να παρευρεθούμε στην τελευταία λειτουργία της Εκκλησίας του μοναστηριού... Ύστερα από κάμποση ώρα φθάνουμε επί τέλους... οι ήχοι της καμπάνας διακόπτουν κάθε κίνηση για την προετοιμασία της αναχώρησης. Η μικρή Εκκλησία πλημμυρίζει για τελευταία ίσως φορά -ποιος ξέρει;- από πιστούς, και οι κανδήλες της Παναγίας και του Σταυρωμένου, μαζί μ' ένα κερι που καίγεται στην Αγ. Τράπεζα σκορπούν το φως τους και φωτίζουν τα

ωχρά πρόσωπα των προσκυνητών σαν ένα φώς ελπίδος. Έτσι μέσα σ' ένα περιβάλλον αφάνταστα υποβλητικό η λειτουργία αρχίζει. Ιερουργεί **ο Αρχιμανδρίτης του μοναστηριού** (σημ.: ιδική μου η υπογράμμιση) και πρώην Πρωτοσύγκελλος της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, Γερβάσιος Παρασκευόπουλος, τον βοηθεί ο ηγούμενος πάτερ Αρτέμιος και ψέλνουν οι μοναχοί. Μετά το ευαγγέλιο μιλάει στους πιστούς, με συμβολισμό και γοητεία ο πάτερ Γερβάσιος, για τους διωγμούς του Μ. Αθανασίου και της Εκκλησίας... Μπροστά στη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας, που είναι στημένη στη μέση ακριβώς της Εκκλησίας, εμφανίζεται στο τέλος της λειτουργίας ο πάτερ Γερβάσιος τριγυρισμένος από τον ηγούμενο και τους μοναχούς και ακούγονται ψάλλοντας μαζί το «Τη Θεοτόκω εκτενώς νυν προσδράμωμεν, αμαρτωλοί και ταπεινοί...». Η εικόνα του περιβάλλοντος τούτη τη στιγμή γίνεται ανώτερη από κάθε περιγραφή. Τα μάτια όλων απότομα υγραινούνται και τα δάκρυα κυλούν στα πρόσωπά τους... Πρώτοι σταυροκοπιούνται κι ασπάζονται την αγία εικόνα ο π. Γερβάσιος και ο ηγούμενος, ενώ τα δάκρυα κυλώντας από τα πρόσωπά τους ραντίζουν τις πλάκες και οι λυγμοί πνίγουν τη φωνή τους...» (Ελευθ. Μαρινέλλη, *Παναγία η Γηροκομίτισσα...* Β' έκδοση, σελ. 168-173).

Ας σημειωθεί ακόμη ότι ο π. Γερβάσιος έδωσε στη Μονή το παρών και κατά την επαναφορά της Γηροκομίτισσας από την εις Μπάλα «εξορίαν» Της (31/10/1943), καθώς επίσης ότι ανταπεκρίθη εις την πρόσκληση του Ηγουμενοσυμβουλίου, όταν εκείνο μετά την λήξιν της εις Ι. Μονή Μπάλα «εξορίας» - περιπετείας - εξήτησε την ιδικήν του βοήθεια, καθώς και των άλλων μελών της αδελφότητος «διά την αντιμετώπισιν προκυψάντων ζητημάτων και αναγκών». Αλλά και η Ι. Μονή τον διευκόλυνε στα πλαίσια των δυνατοτήτων της εις το ποιμαντικόν του έργον. Έτσι βλέπομε να φιλο-

ξενούνται οι κατασκηνώσεις του π. Γερβασίου εις το μετόχι της, τον προφήτη Ηλία, αλλά και εις αυτόν τον αύλειο χώρο της Μονής.

Τέλος θα ήθελα να προσθέσω, ότι η αγάπη του προς το Μοναστήρι του φάνηκε και από το γεγονός, ότι όλα σχεδόν τα πνευματικά του τέκνα, που ήθελαν διά την αγάπη του Χριστού να ακολουθήσουν τον άγαμο βίο έγιναν, με τη συγκατάθεσή του ασφαλώς, μοναχοί της Μονής μας. Και τον ευγνωμονούμε και δι' αυτό, διότι όλοι τους διεκρίθησαν και διακρίνονται διά την ευσέβειαν, την αφοσίωσιν, ή και τους αγώνας των διά την ορθό-

δοξον πίστιν και το εξαίρετον ήθος των. Όπως οι ανυψωθέντες εις το ύπατον εκκλ. αξίωμα του Αρχιερέως μακαριστοί Μητροπολίται Φωκίδος Χρυσόστομος (Βενετόπουλος) και Ύδρας Ιερόθεος (Τσαντίλης), όπως οι Αρχιμανδρίται, ο αλησμόνητος, π. Κωνσταντίνος Οικονόμου, Ιεροκήρυξ και ο π. Νικόδημος Πετρόπουλος, όπως ο αείμνηστος π. Αμφιλόχιος Θεοδωρίδης, Μοναχός, τον οποίο με πολύ σεβασμό και νοσταλγία ενθυμούνται οι κάτοικοι της περιοχής Γηροκομείου διά τας υπέρ αυτών ποικίλας εκδηλώσεις της πατρικής αγάπης του. Μνημονεύω επίσης στο σημείο αυτό την εξαιρετική προς την Παναγία τη Γηροκομίτισσα ευλάβεια του μεγάλου ασκητού των Πατρών των τελευταίων δεκαετιών και ακαμάτου κατηχητού, του ζήσαντος εκουσίως βίον πέ-

νητος διά Χριστόν, στενοτάτου του συνεργάτου, του αοιδίμου Γεωργίου Οικονόμου.

Ταπεινά παρακαλώ τον άγιο Θεό να μνησθή των υπέρ Αυτού και της Εκκλησίας Του κόπων του μακαρίου και αοιδίμου π. Γερβασίου και να κατατάξη την μακαρίαν ψυχήν αυτού εν ταις σκηναίς της άνω Ιερουσαλήμ μετά των οσίων και αγίων Πατέρων και Διδασκάλων της Εκκλησίας, αυτόν δε να μη παύση να ευλογή την αδελφότητα της Ι. Μονής του, τους συνεχιστάς του ιεραποστολικού έργου του και την πόλιν ημών άπασαν εις τους αιώνας. Αμήν.

Ο π. Γερβάσιος ως στρατιωτικός Ιερέυς

π. ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ Ο ΦΛΟΓΕΡΟΣ ΜΑΧΗΤΗΣ - Ο ΑΚΑΜΑΤΟΣ ΕΡΓΑΤΗΣ

 πήρξε γιός πτωχοτάτων γονέων, του Χαλαλά-μπους και της Βασιλικής από το Χωριό Γρανίτσα Γορτυνίας (τώρα Νυμφασία). Γεννήθηκε την 1.1.1878. Σε ηλικία τριών (3) ετών ορφάνεψε από μητέρα. Η μητριά του, στερούμενη αγάπης και στοργής, τον βασάνιζε και τον ταλαιπωρούσε. Συχνά του έδενε την κοιλιά με ζωνάρια για να μην τρώγει πολύ! Το βαφτιστικό του όνομα ήταν Γεώργιος.

Για λίγη στοργή περιφερέτο από την μια θεία στην άλλη. Όμως μια ευσεβής γιαγιά του, από το σόι της μητέρας του, τον αγαπούσε πολύ και εμερίμνησε για την στοιχειώδη μόρφωσή του. Είχε μεγάλο πόθο να μάθει γράμματα. Αρίστευσε σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Χωρίς βιβλία και τετράδια πήγαινε στο σχολείο και δανειζόταν από τα άλλα παιδιά. Με χρήματα των δασκάλων του και της γιαγιάς του πήρε το απολυτήριο του Δημοτικού Σχολείου. Εγγράφεται στο «Ελληνικόν Σχολείον». Η φτώχεια όμως τον αναγκάζει να διακόψει το σχολείο και να εργασθεί διαδοχικά σε ξυλουργείο, σε ραφείο και σε παντοπωλείο.

Είχε όμως μέσα του την λαχτάρα για γράμματα. Το ιδανικό της αγιότητας και ο πόθος του μοναχού, οδηγεί το φτωχοπαιδί με τα χιλιομπαλωμένα ρούχα στο μοναστήρι της Κερνίτσας, που ήταν κοντά στο χωριό του. Εκεί μέσα έλαβε την μεγάλη απόφαση να γίνει μοναχός. Και ήταν τότε μόνον 13 ετών!! Εδώ φαίνεται ο ευεργετικός ρόλος των θλίψεων. Εάν δεν ορφάνευε και εάν δεν αντιμετώπιζε την σκληρότητα της μητριάς του, ίσως να μην γινόταν ό,τι έγινε. «Όν αγαπά Κύριος παιδεύει...!» Την απόφασή του εκμυστηρεύτηκε στη γιαγιά του. Κλαίγοντας εκείνη δεν τον άφησε να φύγει, αγκαλιάζοντάς τον. Τον αγαπούσε πολύ!.. Έτσι το απόγευμα της 15.11.1891 πήγε στο Μοναστήρι. Εκεί μέσα εκτελούσε τις πιο σκληρές για την ηλικία του διακονίες. Μέσα εκεί διδάχθηκε τα γράμματα από τον τυφλό μοναχό Αβέρκιο. Το βράδυ κατάκοπος μελετούσε με το φως του λυχναριού. Ο Ηγούμενος όμως ήταν δύσκολος άνθρωπος. Του απαγόρευε να σπαταλά το λάδι για το λυχνάρι του. Έτσι φεύγει από εκεί και έπειτα από σκληρή οδοιπορία φθάνει στο Μ. Σπήλαιον. Ήταν Πάσχα του 1894.

Εκεί του φέρθηκαν με σκληρότητα (!). Του έδωσαν ένα κομμάτι ψωμί και τον έβαλαν να κοιμηθεί σε μια αποθήκη χωρίς σκεπάσματα. Ντυμένος με ράκη και σκελετωμένος φεύγει από το Μ. Σπήλαιον και καταφεύγει στο Μοναστήρι των Ταξιάρχων Αιγιαλείας. Εκεί έτυχε Αβραμιαίας περιποιήσεως! Γράφεται στο Σχολαρχείον και αριστεύει. Συκοφαντίες όμως τον έδιωξαν και από εκεί.

Έτσι έρχεται στην Ι. Μονή Γηροκομείου Πατρών. Εδώ θα κουρνιαστεί ο λεοντόκαρδος Γορτύνιος. Τότε βασίλευε στην Πάτρα η φωτισμένη μορφή του ιεράρχου Ιεροθέου Μητροπούλου με τους συνεργάτες του Ευσέβιον Ματθόπουλον, Ηλίαν Βλαχόπουλον, τον Πολύκαρπον Συνοδινόν, μετέπειτα Μητροπολίτην Μεσσηνίας, και άλλους. Ο Ιεροθέος Μητρόπουλος υπήρξε ο σπουδαιότερος συνεργάτης του Απόστολου Μακράκη. Ο κατατρεγμένος και ταλαιπωρημένος Γεώργιος εδώ θα φωλιάσει. Μέσα εκεί έγινε υποτακτικός σε γέροντα, έχοντας το ένα πόδι στην προσευχή και το άλλο στη διακονία. Εδώ στην Πάτρα τελειώνει το σχολαρχείον και την 31ην Οκτωβρίου 1905 εισάγεται στη Ριζάρειον Σχολήν, που είχε τότε Σχολάρχην τον Νεκτάριον, τον μετέπειτα Άγιον της Αιγίνης τον θαυματοργόν. Η θεία Πρόνοια οδηγούσε τα βήματα του Γερβασίου!... Αποφοιτά με άριστα και το 1909 εγγράφεται στην Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ο δρόμος για την γνώση, που τόσο πολύ αγαπούσε, άνοιξε... Εκεί, στη Ριζάρειον Σχολήν, ο Άγ. Νεκτάριος διείδε την εξέλιξη του Γερβασίου και τον ευλόγησε ενώπιον των συσπουδαστών του λέγοντας: «Εἰς τὸ πρόσωπόν σου βλέπω τὸν αὐριανόν ταγόν τῆς Εκκλησίας μας, τὸν πραγματικὸν ποιμένα τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος». Και η προφητεία του Νεκταρίου επαληθεύθηκε! Ο Γερβάσιος έγινε καύχημα της Εκκλησίας.

Μοναχός εκάρη στις 27.8.1903, λαβών το όνομα Γερβάσιος, όνομα μάρτυρος των πρώτων αιώνων της Εκκλησίας. Ο Μοναχισμός του ήταν ΒΑΘΥΣ, ΕΙΛΙΚΡΙΝΗΣ και ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΟΣ. Δεν ήταν σαν άλλους που είχαν ως επικάλυμμα την μοναχική ιδιότητα. Στην ψυχή του Γερβασίου εκυριάρχει ο θεός έρωτας!...

Ο π. Γερβάσιος σε ηλικία 65 ετών περίπου.

Εχειροτονήθηκε Ιεροδιάκονος στις 2.9.1903 στην Ι. Μονή Θεοτοκίου Άρτης. Έχοντας μέσα του έρωτα γνώσεως και αρετής, χειροτονείται πρεσβύτερος στις 13.9.1910 στον Ι. Ναόν Κοιμήσεως Θεοτόκου στο Γηροκομείο των Πατρών.

Ο Γερβάσιος δεν ήταν από τους ανθρώπους που τα έχουν καλά με όλους. Στη ζωή του, χάριν της αληθείας, επίκρανε και εστεναχώρησε πολλούς. Έτσι όμως έπρεπε να γίνει. Ο άγιος κληρικός δεν είναι δυνατόν να είναι κόλακας, χαμερπής, διπρόσωπος και δουλοπρεπής. Αντιθέτως πρέπει να είναι όρθιος και απροσκύνητος... Ο Γερβάσιος ήλθε σε ρίξη με πρόσωπα... Δεν υπολόγιζε τίποτα μπροστά στην αλήθεια! Με ακμαίες τις δυνάμεις του και με μόρφωση θεολογική ρίχνεται στους αγώνες. Όμως ο φωτισμένος Ιεράρχης των Πατρών, ο Ιερόθεος Μητρόπουλος, που θα τον ενέτασσε στο επιτελείο του, αποθνήσκει. Στο πόδι του Ιεροθέου ήλθε ο Αντώνιος, αντίποδας του Ιεροθέου.

Ο Γερβάσιος ήταν βαθύτατα φιλόπατρις. Κατά τους νικηφόρους πολέμους του '12-13, φλεγόμενος από αγάπη προς την Πατρίδα, διακόπτει τις σπουδές του και δίδει το «παρών» στο κάλεσμα της Πατρίδας. Με τον Σταυρόν στο χέρι λαβαίνει μέρος στις μάχες του Σαρανταπόρου και των Παννιστών, υπηρετώντας στο περίφημο Α' Ευζώνικο Σύνταγμα. Με δάκρυα στα μάτια ήταν από τους πρώτους που εισήλθε στη Θεσσαλονίκη στις 26.10.1912. Στη μάχη του Σαρανταπόρου παρεκινδύνευσε ευρισκόμενος στις πρώτες γραμμές του πυρός, ενισχύων και ενθαρρύνων τα μαχόμενα τμήματα. Τον Δεκέμβριο του 1915 γίνεται Ηγούμενος της Ι. Μονής του Γηροκομείου Πατρών. Ως Ηγούμενος αναμόρφωσε τη λειτουργι-

κή ζωή της Μονής και οργάνωσε κοινοβιακώς την διαβίωση των πατέρων. Δίδει πρώτος το παράδειγμα νηστεύων, προσευχόμενος, λειτουργών και μελετών την Αγ. Γραφή. Όμως από εδώ αρχίζουν τα βάσανα και οι ταλαιπωρίες του από ομάδα «παλαιοκαλογήρων» που έχαναν την ησυχία τους. Πικράθηκε από μοναχούς αμόναχους.

Εδώ στην Πάτρα έδωσε τη ζωή του για τους 7000 πρόσφυγες από τη Μ. Ασία. Έγινε προστάτης άγγελος της προσφυγιάς. Έδωσε την ψυχή του στα θύματα της θηριωδίας του Κεμάλ. Στέγνωνσε δάκρυα προσφύγων... Με σπλάχνα οικτιρμών αντιμετώπιζε την φτώχεια. Κέντρα δράσεώς του στην Πάτρα στάθηκαν οι Ι. Ναοί Αγ. Αικατερίνης, Αγ. Παρασκευής και Αγ. Δημητρίου. Αγαπούσε πολύ τα παιδιά και έδωσε μεγάλο βάρος στην κατήχησή τους, οργανώνοντας τα Κατηχητικά Σχολεία. Τα άμφιά του ήταν φτωχά και καθαρά. Δεν φόρεσε ποτέ πολυτελή άμφια, όπως άλλοι που θέλουν να εντυπωσιάσουν. Έδινε μεγάλη σημασία στο κήρυγμα, γιατί πίστευε ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρχει θρησκευτική ζωή χωρίς αυτό. Εδώ στην Πάτρα έμελλε να υποστεί διωγμούς και πικρίες από το «εκκλησιαστικό κατεστημένο», κριτικές από φθονερούς ανθρώπους, από «φιλοσόφους» της καρέκλας, από δικολάβους των καφενείων.

Στάθηκε σφοδρός πολέμιος των αιρέσεων και του νεοειδωλολατρικού καρναβαλικού ξεφαντώματος. Ως εξομολόγος γιάτρεψε αμέτρητες ψυχές. Ο Ιερέας, έλεγε, ότι είναι θεραπευτής του λαού του Θεού, και η Εκκλησία το θεραπευτήριον του Τριαδικού Θεού στη γή. Πολλοί βρήκαν το δρόμο τους κάτω από το πετραχήλι του! Είχα κι εγώ το προνόμιο να τον γνωρίσω, ως λαϊκός, λίγο προτού πεθάνει. Έδειχνε αγάπη στον αμαρτωλό! Είχε ανοιχτή αγκαλιά! Ήταν επεικικής στον πεσμένο άνθρωπο!

Κατέλειπε πολύτιμες παρακαταθήκες, τα συγγράμματά του. Εκείνο το «Ερμηνευτική επιστοασία της θείας Λειτουργίας» πρέπει να το μελετήσει ο καθένας κληρικός. Το φτωχό και ταλαιπωρημένο παιδί από τη Γρανίτσα της Γορτυνίας στάθηκε τροφοδότης, παρηγορητής και λειτουργός δεόμενος για το λαό του. Μέσα από τους Ι. Ναούς και την «Αναπλαστική Σχολή», που ίδρυσε, συνεχίζει να ευεργετεί... Ανέδειξε εργάτες του Ευαγγελίου, όπως τον μακαριστόν Μητροπολίτην Ύδρας Ιερόθεον, τον οποίον ευτύχησα να έχω εξομολόγον. Έπειτα από μια ζωή θυσίας και αυταπαρνήσεως, εκοιμήθη την 29ην Ιουνίου 1964, ατενίζοντας την εικόνα της Θεοτόκου και προσευχόμενος.

Η πυρκαγιά που άναψε ακόμη σιγοκαίει!...

ΑΡΧΙΜ. ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΦΑΡΟΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

Η Αποστολική Εκκλησία των Πατρών καυχάται δικαίως, καθώς έχει ευεργετηθεί ιδιαιτέρως από το Θεό όχι μόνο για τη θεμελίωσή της επί του κηρύγματος και του μαρτυρικού αίματος του Πρωτοκλήτου Αγίου Ανδρέου, αλλά και για την κατά καιρούς φωταυγή παρουσία και δράση στους κόλπους της ιερών και θαυμάσιων προσωπικοτήτων, οι οποίες έλαμψαν και φώτισαν μυστικά, με τη διδαχή και την αγία βιοτή τους, τις φιλόθεες ψυχές του πληρώματός της· προσωπικότητες οι οποίες, με τη θερμότητα της πίστεως τους στο Θεό, αναλώθηκαν ως καιόμενες λαμπάδες στην αδιάλειπτη αγαπητική διακονία του συνανθρώπου.

Μια τέτοια κατ' εξοχήν σπουδαία και ανεπανάληπτη προσωπικότητα, η οποία διέλαμψε στο νοητό στερέωμα της τοπικής Εκκλησίας των Πατρών, υπήρξε ο τρισμακάριος π. Γερβάσιος Παρασκευόπουλος, ο οποίος εργάστηκε ποιμαντικώς, άκμασε πνευματικώς και διέπρεψε εκκλησιαστικώς στην αχαϊκή μεγαλούπολη. Ο αοίδιμος Γέροντας υπήρξε υπόδειγμα ενάρετου κληρικού και γνήσιου εκκλησιαστικού άνδρα με αποστολικό φρόνημα. Υπήρξε δηλαδή υπόδειγμα ανθρώπου που προσωποποιούσε κυριολεκτικώς την ιερά εκκλησιαστική παράδοση· ανθρώπου που αποτελούσε αυθεντικό φορέα του ήθους της Εκκλησίας, καθώς διακρινόταν πρωτίστως για την οσιότητα και το ανεπίληπτο του βίου του. Ως προσωπικότητα ο π. Γερβάσιος ήταν πολυεδρικός, πολυσύνθετος, πολυτάλαντος, σφαιρικά συγκροτημένος και πνευματικά ολοκληρωμένος, ταυτόχρονα δε ασκητικός και προφητικός. Ως ποιμένας διέθετε ισχυ-

ρότατη θέληση, ακαταπόνητο χαρακτήρα, εκπλήσσοσα ζωτικότητα και ακατάβλητη μαχητικότητα, με αποτέλεσμα να κατορθώσει θαυμαστά επιτεύγματα στο πνευματικό του έργο.

Ο βίος του υπήρξε ένας, αδιάκοπος και ακατάπαυστος αγώνας για την εσωτερική πνευματική εν Χριστώ μεταμόρφωση των μελών του ποιμνίου του, όπως επίσης και γιά την ουσιαστική αναμόρφωση και καλυτέρευση της κοινωνίας στην οποία ζούσε και εργαζόταν ποιμαντικώς. Άνθρωπος βαθύτατης πίστεως, αδιάλειπτης προσευχής, εντονότατης ασκήσεως, μύστης βαθύς της πνευματικής ζωής και παράλληλα άριστος κοινωνικός εργάτης, πλήρης αγάπης και ελέους γιά κάθε άνθρωπο και ιδιαιτέρως για τον μετανοούντα αμαρτωλό και τόν ποικιλοτρόπως πάσχοντα. Η καρδιά του φλεγόταν από ιερό ενθουσιασμό. Σκοπός της ζωής του ήταν η δόξα του Χριστού και της Εκκλησίας. Επιδίωξή του μοναδική να καταστήσει τους ανθρώπους κοινωνούς και μετόχους της θείας χάριτος, γι' αυτό κι επιστράτευσε όλα τα πλούσια τάλαντα που έλαβε από το Άγιο Πνεύμα.

Ως λειτουργός των ιερών μυστηρίων ο π. Γερβάσιος ήταν πάντοτε μεταρσιωμένος, καθ' όσον η ψυχή του φλεγόταν από τη θέα των συντελουμένων ενώπιόν του φρικτών μυστηρίων. Ως κήρυκας του λόγου του Θεού υπήρξε ακαταπόνητος και ακατάβλητος. Είχε κατορθώσει να μεταδίδει σε όσους παρακολουθούσαν τη διδασκαλία του και μιμούνταν την αγία του ζωή, την ορθόδοξη ευσέβεια, πνευματικότητα και αρετή, ούτως ώστε ο ευσεβής λαός του Θεού να αισθάνεται απεριόριστο

σεβασμό και βαθύτατη αφοσίωση και ευλάβεια στο ιερό του πρόσωπο. Ως εξομολόγος αποδείχθηκε απaráμιλλος. Το εξομολογητήριο του είχε μετατραπεί σε ιατρείο πνευματικό, στο οποίο θεράπευε αριστοτεχνικά και ανέπαυε τις κουρασμένες ψυχές· είχε δηλαδή καταστεί το πνευματικό εκείνο μετερίζι, απ' όπου μοχθούσε ακατάπαυστα για να ελευθερώσει από το βάρος της αμαρτίας τις χιλιάδες των πνευματικών του τέκνων. Ως κατηχητής υπήρξε ασύγκριτος, πρωτότυπος και ρηξικέλευθος. Τα κατηχητικά σχολεία του Αγ. Δημητρίου, απέβησαν πνευματικό φυτώριο για την Εκκλησία, ενώ η Αναπλαστική Σχολή και οι Εκκλησιαστικές Κατασκηνώσεις, στον Προφήτη Ηλία και τα Συχαινά, προσέφεραν τα μέγιστα στην υγιή και ισορροπημένη σωματική ανάπτυξη και πνευματική ανέλιξη των κατηχητοπαίδων.

Ο Κύριος τον κάλεσε στην εν ουρανοίς Εκκλησία Του το έτος 1964 κι έπειτα από μισό και πλέον αιώνα διαρκούς και αδιάλειπτης διακονίας και προσφοράς στην Εκκλησία και το λαό του Θεού στην Πάτρα. Η κοίμησή του προκάλεσε γενικό πένθος. Όλοι τον έκλαψαν ως Πνευματικό τους Πατέρα και τον κήδεψαν με μεγάλες τιμές. Αν και απήλθε «εκ του κόσμου τούτου» όμως, το ευσεβές πλήρωμα της τοπικής μας Εκκλησίας ουδέποτε τον λησμόνησε, αλλά τον ενθυμείται με πολλή αγάπη και άπειρο σεβασμό, τον ευλαβείται εξαιρετικά και τον τιμά βαθύτατα για την αγιότητα του βίου του, το αkéрайο του χαρακτήρα του, καθώς και για το μέγεθος της τεράστιας υλικής και πνευματικής του προσφοράς στην πόλη του Πρωτοκλήτου. Η μνήμη του μισό αιώνα σχεδόν μετά την κοίμησή του παραμένει ζωηρότατη. Η αγάπη και ο σεβασμός του πληρώματος της τοπικής Εκκλησίας των Πατρών στον άγιο Γέροντα παραμένουν αμείωτα, εφ' όσον τον διατηρεί στη μνήμη του ως το μακάριο εκείνο άνθρωπο, ο οποίος εφάρμοσε πλήρως στη ζωή του το λόγο του αγαπημένου του Νυμφίου, Ιησού Χριστού. Γι' αυτό και στη

Ο π. Γερβάσιος κατά τα τελευταία έτη της ζωής του

συνείδηση του λαού του Θεού ο π. Γερβάσιος είναι Άγιος. Η ανάδειξη των Αγίων όμως είναι έργο μόνον του Θεού και της Εκκλησίας Του. Εκείνο που μένει σ' εμάς είναι να προσευχόμαστε ώστε γρήγορα να αξιωθεί η τοπική Εκκλησία των Πατρών να τιμήσει στη χορεία των Αγίων ένα ακόμη από τα εκλεκτότερα μέλη της. Έως τότε ο μακάριος Γέροντας θα βρίσκεται πάντοτε στην προσευχή μας, το όλο έργο του θα αποτελεί ιερά παρακαταθήκη για όλους εμάς τους πνευματικούς του απογόνους, κληρικούς και λαϊκούς, ενώ στις καρδιές μας θα κατέχει ξεχωριστή θέση το ιερό του πρόσωπο, το δε φωτεινό του πέρασμα από την πόλη μας θα διατηρεί την οσία μνήμη του ζωντανή εις τους αιώνες των αιώνων.

ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ Π. ΓΕΡΒΑΣΙΟΥ

Ο π. Γερβάσιος παρά το συγγραφικό του τάλαντο δεν ασχολήθηκε συστηματικά με τη συγγραφή, διότι προτιμούσε να ομιλεί παρά να γράφει. Εν τούτοις άρθρα του επί θεμάτων για τον «ευαγγελισμόν του λαού» δημοσιεύθηκαν από το 1918 τόσο στις τοπικές εφημερίδες, όπως ο «Νεολόγος Πατρών», «Το Φως», η «Απογευματινή» και τα περιοδικά «Ο Απόστολος Ανδρέας» και «Η Αλήθεια», όσο και σε περιοδικά των Αθηνών, όπως «Η Ενορία» και «Ιωάννης ο Βαπτιστής». Το 1918 δημοσίευσε στην εφημερίδα «Νεολόγος Πατρών» τις πρώτες του μελέτες στα Ευαγγέλια της Κυριακής, ενώ η έκδοση των βιβλίων του άρχισε το 1951. Ο μακαριστός Γέροντας μας κληροδότησε θεοφώτιστα κείμενα που χαρακτηρίζονται από αγιογραφική θεμελίωση, πίστη στην πατερική παράδοση, υψηλό ύψος και άριστη διάνοηση, ώστε να μας δίδεται η δυνατότητα να θαυμάσουμε τον «ιερουργούντα το ευαγγέλιον του Θεού» (Ρωμ. 15,16).

Το πρώτο βιβλίο του με τον τίτλο «**Ευσεβείς Μελέται**» (Εν Πάτραις 1951) σε σύνολο 240 σελίδων εκδόθηκε από τη Σχολή Χειροτεχνίας η «Αγία Ταβιθά». Περιλαμβάνει γραπτά κηρύγματα του Γέροντα σε Κυριακά ευαγγελικά αναγνώσματα που είχαν δημοσιευθεί σε συνέχειες στην εφημερίδα «Νεολόγος Πατρών» από το Πάσχα του 1950. Σκοπός του βιβλίου είναι να δοθεί η αφορμή στους αναγνώστες και μελετητές να ερευνησουν βαθύτερα «τα ρήματα ταύτα της αιωνίου ζωής», διότι αυτά περιέχουν «κεκρυμμένην διδασκαλίαν “προς πάντα ωφέλιμον” (Β΄ Τιμ. 3,16)». Μεταξύ των θεμάτων που πραγματεύεται ο σεβάσιμος Γέροντας είναι η αξία της εργασίας, η πατρική ευθύνη, η αμέλεια για την αιώνια ζωή, η οφειλή πολλαπλασιασμού του τάλαντου καθενός, διατί υψούται ο Τίμιος Σταυρός, η εξυγίανσις της κοινωνίας είναι έργο των γυναικών, η ευγνωμοσύνη αρχή μετανόιας και σωτηρίας καθώς και μελέτες για την εορτή του Αγίου Ανδρέου, του Αγίου Δημητρίου, των Τριών Ιεραρχών και του Μ. Φωτίου (6 Φεβρουαρίου).

Τα «**Επίκαιρα Προβλήματα**» είναι το δεύτερο βιβλίο το οποίο συνέγραψε το 1954 και ανατυπώθηκε προς αποπεράτωση του ημιτελούς κτιρίου της Σχολής Χειροτεχνίας η «Αγία Ταβιθά», [σε β΄ έκδοση, (Εν Πάτραις) 1962, σσ. 208], με πρόλογο του μακαριστού καθηγητού

Πανεπιστημίου και ακαδημαϊκού Παναγιώτου Μπρασιώτου, ο οποίος προλογίζει όπως σημειώνει το βιβλίο «*ίνα αποτίσω και δημοσία φόρον τιμής και αγάπης προς τον σεβάσιμον άνδρα*». Στο βιβλίο αυτό ο π. Γερβάσιος πραγματεύεται καθημερινά ζητήματα υπό το φως των ιερών κανόνων. Είναι διδαχές και αποτελούν αντίλαλο στις σημερινές ανάγκες της εκκλησιαστικής μας ζωής. Τα περισσότερα άρθρα του αφορούν το μέγα υπόμνημα της εξομολογήσεως. Με τρόπο ωφέλιμο και εποικοδομητικό διευκρινίζει ζητήματα που σχετίζονται με το ποιμαντικό έργο της Εκκλησίας και με τον βίο των πιστών. Γράφει επί παραδείγματι ότι το έργο των εξομολόγων είναι δυσχερές και πολύ κινδυνώδες διότι έχουν την εξουσία του «λύειν και δεσμεύν αμαρτίας» και πρέπει να κατανοήσουν καλώς ότι όπως συγχωρούν αμαρτίες ομοίως ενδείκνυται και επιβάλλεται να εφαρμόσουν κατά γράμμα τους ιερούς κανόνες.

Το τρίτο βιβλίο του φέρει τον τίτλο «**Ερμηνευτική Επιστασία επί της Θείας Λειτουργίας**» (Εν Πάτραις 1958. Β΄ έκδοσις, Πάτραι 2005) αποτελεί το κύριο μυσταγωγικό του έργο και είναι αφιερωμένο στους ακροατές των θείων κηρυγμάτων και συγκοινωνούς της αγιαστικής χάριτος των ιερών Λειτουργιών που τελούσε στήν Αγ. Αικατερίνη και τον Αγ. Δημήτριο Πατρών. Εδώ κατατίθεται μια ερμηνευτική και λειτουργική άποψη επί του όλου νοήματος και βάθους της Θ. Λειτουργίας, διότι ο κύριος και τελικός σκοπός είναι να απολαύσουμε την γλυκιά όψη του Κυρίου και τούτο επιτυγχάνεται, όπως παρατηρεί, διαμέσου της ενθέου προσευχής και κυρίως δια του μυστηρίου των μυστηρίων, της Θείας Κοινωνίας κατά το «ο τρώγων μου τη σάρκα και πίνων μου το Αίμα, εν εμοί μένει καγώ εν αυτώ» (Ιωάν. 6,56). Σκοπός της ερμηνευτικής επιστασίας είναι η κατανόηση των τελουμένων και λεγομένων κατά τη διάρκεια της Θ. Λειτουργίας από τους πιστούς και η μυσταγωγία τους στο ιερό μυστήριο.

Πλουσιώτατη τέλος είναι και η ύλη των κατηχητικών του μαθημάτων, την οποία όμως δεν αξιώθηκε να επεξεργαστεί και να εκδώσει συνολικά, έργο το οποίο πρέπει απαραίτητως να πραγματοποιηθεί από τους κατόχους του υλικού, προς ωφέλεια πνευματική του χριστεπωνύμου πληρώματος της Εκκλησίας των Πατρών.

Ο Π. ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ

Δμακαριστός Γέροντας π. Γερβάσιος είχε ως πρώτιστο μέλημά του τη λειτουργική ζωή των πιστών με τη συνεχή τέλεση των ιερών ακολουθιών και Μυστηρίων της Εκκλησίας. Υπήρξε πραγματικός μύστης και μυσταγωγός της «εν πνεύματι και αληθεία» λατρείας. Υπήρξε ο θεοφώτιστος πρόδρομος της λειτουργικής αναγεννήσεως της Εκκλησίας μας. Λειτουργούσε πολύ συχνά μνημονεύοντας κατά την αγία προσκομιδή πλήθος ονομάτων ζώντων και κεκοιμημένων. Όσο διάστημα διετέλεσε εφημέριος στην Αγ. Παρασκευή και τον Άγ. Δημήτριο τελούσε οπωσδήποτε τέσσερις φορές την εβδομάδα τη Θεία Λειτουργία, δηλαδή την Τετάρτη, την Παρασκευή, το Σάββατο και την Κυριακή, καθιερώνοντας τις νυκτερινές θ. Λειτουργίες που άρχιζαν στις 3.00 και τελείωναν στις 7.00 π.μ.

Αφοσιωμένος στο Ιερό Θυσιαστήριο είχε από το Θεό το χάρισμα όχι μόνο να λειτουργεί υποδειγματικά, αλλά και να βοηθά με την όλη στάση του τόσο του συλλειτουργού του, όσο και τους παρευρισκόμενους στο Ναό χριστιανούς να αφοσιώνονται στην τέλεση της ακολουθίας. Κατάφερνε ώστε όλοι να προσεύχονται «εν πνεύματι», προσηλωμένοι στην επιτέλεση του θείου Μυστηρίου. Γι' αυτό και τόνιζε, ότι έχει μεγάλη αξία «το υποδειγματικόν λειτουργικόν βίωμα με το εμπνευσμένον παράδειγμα του αγίου λειτουργού. Και διά τον εγγράμματον, αλλά ιδιαιτέρως διά τον αγράμματον, το ευγλωττότερον κήρυγμα, η τελειότερα ομοιομορφία και η λιτοτέρα απλούστευσις επιτυγχάνεται

*Ο π. Γερβάσιος ιερουργών εις τον Ι. Ν.
της Αγ. Ταβιθάς στην Αναπλαστική Σχολή*

με το παράδειγμα του αγίου λειτουργού και των ενεργώς συμμετεχόντων εις το μυστήριον ευσεβών πιστών... Η εμφάνισις των φέρει την ανταύγεια, την σφραγίδα του ουρανού. Με την στάσιν, με τας κινήσεις, με την έκφρασιν των, με την προσέλευσιν εις το ποτήριον της ζωής εκπλήσσουν τους απίστευτους, συγκινούν τους αδιαφόρους, εμπνέουν τους πιστούς και παρακινούν προς μίμησιν».

Αγαπούσε ιδιαίτερα τις «Ωρες» και τον «Εσπερινό». Τις ευχές του Εσπερινού τις έλεγε τόσο αργά και κατανυκτικά, τελειώνοντας πάντοτε δακρυσμένος. Όταν επρόκειτο να λειτουργήσει, την προηγούμενη νύχτα δεν αναπαυόταν σε κρεβάτι, αλλά περνούσε όλες τις νυκτερινές ώρες σε ένα κάθισμα, ώστε την επομένη να τελεί την θεία Λειτουργία εξαϋλωμένος. Ήταν αδύνατο να παρακολουθήσει κανείς την Θεία Λειτουργία που τελούσε ο όσιος Γέροντας ή να ακούσει το φλογερό του κήρυγμα και να μην αισθανθεί

ότι πετάει σε ουράνιους κόσμους. Όπως πα-
ρατηρείται, ο Γέροντας «φλεγόταν από θείο
έρωτα. Πολλές φορές συναισθανόμενος την
αμαρτωλότητά του αλλά και τη φοβερή δια-
κονία που του εμπιστεύθηκε ο Ουράνιος Ποι-
μένας έλεγε κλαίγοντας «“ο Θεός με επήρε
από την στρούγκα και με έκαμε Βασιλέα... τι
άλλο ζητώ;” και ησθάνετο το πλήρωμα της
χαράς και της ευφροσύνης ασκών την “βα-
σιλείαν» της ιερωσύνης του”». Στο πρόσωπο
του π. Γερβασίου αναβιώνει το πνεύμα του
Ιερού Χρυσοστόμου, του Μ. Βασιλείου, του
Ιωάννου του Ελεήμονος και τόσων άλλων
ποιμένων της αγίας μας Εκκλησίας, αφού εν-
σάρκωνε όλες τις αρετές των πρώτων Πατέ-
ρων της Εκκλησίας..

Ένα διδακτικό περιστατικό¹, τέλος, από
την αγία ζωή του π. Γερβασίου το οποίο σχε-
τίζεται άμεσα με την τέλεση των ιερών ακο-
λουθιών είναι και το εξής: «Πολλοί από εμάς
αδελφοί μου έχουμε την κακή συνήθεια μέσα
στον ιερό χώρο του Ναού, ακόμη και κατά
την ώρα της θείας Λειτουργίας, να μιλάμε,
να χαιρετάμε (με χειραψία), να ψιθυρίζουμε,
ή να πιάνουμε ατέλειωτες συζητήσεις με το
διπλανό μας λέγοντας τα νέα μας, σχολιά-
ζοντας την επικαιρότητα, ή ακόμη και όσα
γίνονται την ώρα εκείνη την ιερή από τους
ιερείς ή τους ψάλτες. Προσέξτε λοιπόν το πιο
κάτω περιστατικό, που διηγείται ένας αυτό-
πτης μάρτυρας, από τη λειτουργική ζωή του
αγίου Γέροντος π. Γερβασίου, για να πάρου-
με ζωντανό παράδειγμα, σχετικό με το θέμα
αυτό.

Κατά τη διάρκεια ενός άδικου διωγμού,
που είχε ξεσπάσει εναντίον του, μπήκαν στο
άγιο Βήμα αστυνομικοί, για να τον συλλάβουν
την ώρα που λειτουργούσε. Τον ειδοποίησαν
ότι θέλουν να του μιλήσουν. Ο Γέροντας δεν

απάντησε τίποτε. Παρέμεινε ακίνητος. Δεν
ασχολήθηκε μαζί τους καθόλου μέχρι το
τέλος της θείας λατρείας. Ήταν φανερό ότι
ζούσε βυθισμένος σε ουράνιους αγγελικούς
κόσμους. Οι αστυνομικοί έμειναν καθηλω-
μένοι, μη τολμώντας να προχωρήσουν στο
έργο τους. Ακίνητοι ως το τέλος. Όταν τελεί-
ωσε τη Θ. Λειτουργία, ο σεβαστός Γέροντας,
έβγαλε το πετραχήλι, έβγαλε και το φελόνι
και τότε είπε στους αστυνομικούς: **«Ο Ιερέ-
ας δεν διακόπτει τη σιωπή του, ούτε κινεί-
ται μπροστά στο Άγιο Θυσιαστήριο. Εάν με
διακόπτατε θα σας ήλεγχα αυστηρά. Όχι
εγώ αλλά Αυτός που έχει δώσει εντολή να
σιωπούμε όλοι μπροστά στο Θεό μένοντας
ακίνητοι με ιερό φόβο και τρόμο»**. Οι αστυ-
νομικοί έφυγαν άπραγοι, έχοντας την αίσθη-
ση, ότι έζησαν μια ώρα από την αιωνιότητα
γεμάτη από τη φρικτή θεϊκή παρουσία!».

Άμφια του Γέροντα

¹ Ιεροθέου Μητρ. πρ. Ύδρας, «Σχόλια και κρίσεις, Γ'», εν Αρχιμ. Γ. Χ. Παρασκευοπούλου, *Ερμηνευτική Επιστα-
σία*, σ. 140. Η καταγραφή του περιστατικού αυτού έγινε για το περιοδικό από τον κ. **Νικόλα Χαλκιάπουλο**,
Θεολόγο.

Ο Π. ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΩΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Ο π. Γερβάσιος είχε μεγάλη επιτυχία στο έργο της ιεράς εξομολογήσεως. Γνώστης άριστος της Αγ. Γραφής, των συγγραμμάτων των Πατέρων της Εκκλησίας και των Ιερών Κανόνων, εφάρμοζε τη διδασκαλία τους στο ακέραιο, καθώς τα θεωρούσε σηματοδότες της ζωής του και εφόδια πολύτιμα στο έργο της πνευματικής καθοδήγησης του Λαού του Θεού, οικοδομούσε και δρόσιζε πνευματικά χιλιάδες κουρασμένες ψυχές που κατέφευγαν στο εξομολογητήριό του.

Η ιερά Εξομολόγηση κατείχε την πρώτη θέση εξ όλων των ποιμαντικών του καθηκόντων, της οποίας το απαραίτητο τόνιζε συνεχώς, γι' αυτό και δεν έπαυσε να εξομολογεί ως τα βαθιά του γεράματα. Τα μαθήματα του Κατηχητικού, ή τα φλογερά του κηρύγματα κατέκλειε πάντοτε με το αιώνιο σύνθημα «εξομολόγηση, Θεία Κοινωνία». Αυτό συνετέλεσε ώστε όλα τα παιδιά των Κατηχητικών Σχολείων να προσέρχονται στο ιερό μυστήριο, κάτι που του έδινε μεγάλη χαρά. Ο Γέροντας υποστήριζε ότι «τα παιδιά από μικρή ηλικία πρέπει να συνηθίζουν να λένε τα παραπτώματά τους· διότι κατά τον προφήτην “αγαθόν ανδρί, όταν άρη ζυγόν εκ νεότητος αυτού”». Γι' αυτό και έδειχνε ιδιαίτερη αγάπη για τους νέους που εξομολογούνταν. Είχε δώσει εντολή μάλιστα να λαμβάνουν προτεραιότητα οι νέοι και οι νέες που έρχονταν να εξομολογηθούν, πράγμα που δυσареστούσε τους μεγαλύτερους στην ηλικία εξομολογουμένους.

Ως πνευματικός πατέρας διακρινόταν για την αυστηρότητά του έναντι των αμετανοήτων εξομολογουμένων, γι' αυτό και θεωρούσε τα επιτίμια και τον αφορισμό όχι ως τιμωρητικά μέσα της Εκκλησίας, αλλά σαν έκφραση της αγάπης της για την επιστροφή των παιδιών της στην αγκαλιά της μητέρας τους Εκκλη-

σίας. Διακρινόταν όμως και για την συγκαταβατικότητα του έναντι των ανθρώπων εκείνων, που παρά την αμαρτωλότητά τους μετανούσαν ειλικρινά και ήθελαν να σωθούν και «εις επίγνωσιν αληθείας ελθείν». Ένα σπουδαίο χάρισμα που τον διέκρινε ως εξομολόγο ήταν η «εκμαιοτική» του επιδεξιότητα, αλλά και η ικανότητά του να παρηγορεί, να ενισχύει και να καθοδηγεί κάθε εξομολογούμενο. Ήταν με την πνευματική έννοια ευφύεστατος «ψυχολόγος» και παιδαγωγός, απόλυτα εχέμυθος και προσεκτικός, ενώ είχε την αγία αρετή της διακρίσεως. Ένα άλλο χάρισμα, του οποίου λίγοι πνευματικοί αξιώνονται, ήταν αυτό της διαγνωστικής ικανότητας, καθώς είχε τη δυνατότητα να υποδείξει επακριβώς και με λεπτομέρεια που κατέπλησσε στον εξομολογούμενο τι τον ωφελεί και τι τον βλάπτει στην πρόοδο της πνευματικής του ζωής. Γι' αυτό και δεχόταν πολύ δύσκολα κάποιον που παράκουε τις συμβουλές του και όταν ακόμα διακρινόταν σ' αυτόν αληθινή μετάνοια και επιστροφή.

Ο μακαριστός Γέροντας διέθετε ατελείωτες ώρες στο εξομολογητήριο, καθώς δεν σκεπτόταν ποτέ κόπο και χρόνο για το έργο αυτό. Επέδειξε θερμό ζήλο στην εκτέλεση των υψηλών καθηκόντων του και ήταν ιδανικός εξομολόγος για όλες τις τάξεις και κατηγορίες ανθρώπων. Για να εκπληρώσει την ιερή αυτή αποστολή και διακονία ήταν, όπως μαρτυρούν τα πνευματικά του παιδιά, όλος προσευχή, πρίν, κατά και μετά την διακονία του ιερού μυστηρίου της Εξομολογήσεως, προκειμένου να του δίνει ο Κύριος φωτισμό για να κάνει σωστή διάγνωση, για να δίνει την πρέπουσα λύση και για να υποδεικνύει τα κατάλληλα φάρμακα θεραπείας της πνευματικής ασθένειας των εξομολογουμένων.

Ο Π. ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΩΣ ΚΗΡΥΚΑΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

«**Κ**ύριε μου, Κύριε ίλεως γενού μοι εν τω ανοί-
ξαι το αμαρτωλόν στόμα μου προς διδασκα-
λίαν του λαού Σου, ον εξηγόρασας τω Τίμω
Σου Αίματι».

Με αυτά τα λόγια ξεκινούσε πάντοτε το κήρυ-
μά του ταπεινός και με συναίσθηση της ανεπάρκει-
άς του ο μακαριστός Γέροντας π. Γερβάσιος. Κάθε
φορά μάλιστα που πλησίαζε η ώρα του κηρύγμα-
τος, γνωρίζοντας την αδυναμία της ανθρώπινης
φύσεως, προσευχόταν γονυπετής στον Κύριο να
τον φωτίσει και να του δώσει λόγια ωφέλιμα, λέ-
γοντας «Κύριε δος μοι λόγον εν ανοίξει το στόματός
μου ίνα ωφελήσω τους αδελφούς μου».

Ως κήρυκας του λόγου του Θεού διακρινόταν
από μεγάλη απλότητα και ταπεινότητα, διαφέρο-
ντας ουσιαστικά από κήρυκες φαντασμένους και
κενούς, που καταφεύγουν σε ρητορισμούς και κε-
νές μεγαλοστομίες. Ο Γέροντας μιλούσε πάντοτε
απλά, αγνά και ανεπιτήδευτα, γι' αυτό ο λόγος του
φώλιαζε στην καρδιά του ανθρώπου. Ο π. Γερβά-
σιος υποστήριζε πως η χριστιανική θρησκεία δεν
πρέπει να βασίζεται μόνο στους τύπους και στην
εξωτερική λατρεία αλλά θα πρέπει να υπάρχει και
η κατήχηση του θείου λόγου. Γι' αυτό και σε κάθε
θεία Λειτουργία εκφωνούσε και κήρυγμα αμέσως
μετά την ανάγνωση του ιερού Ευαγγελίου, το οποίο
θεωρούσε απαραίτητο όρο της λειτουργικής ζωής.
Πίστευε πως ο Χριστιανισμός μέσω του κηρύγμα-
τος οδηγεί και άτομα και λαούς στον προορισμό
τους, εξασφαλίζει την ευτυχία και στην παρούσα
και στην μέλλουσα ζωή. Τόνιζε πως η διδαχή του
ευαγγελίου και του θείου λόγου εξευγενίζει την οι-
κογενειακή ζωή, εμπνέει πίστη στον Θεό και την
αγάπη προς τον πλησίον. Στην προσπάθειά του να
κάνει περιουσία των πιστών τα λεγόμενά του δεν
έπαψε να μεταδίδει το ευαγγελικό μήνυμα μέχρι τα
βαθιά του γεράματα. Ο φλογερός αυτός εργάτης
του Ευαγγελίου ήταν θείο δώρο για την πόλη των
Πατρών. Δίδασκε τον θείο λόγο με τέτοια δύναμη
και απλότητα ώστε εγγράμματοι και αγράμμα-
τοι ριγούνταν στο άκουσμά του. Υπήρξε αλιευτής

ψυχών, διότι ο λόγος του άγγιζε την καρδιά του
κάθε ακροατή του και ιδίως της νεολαίας. Ήταν
όμως και καλός παιδαγωγός, διότι η διδασκαλία
του ήταν και τρόπος ζωής του. Στα κηρύγματά του
πολεμούσε τους δαίμονες και την αμαρτία, ήταν
καυστικός στην διαφθορά και τον εκφυλισμό αλλά
αγαπούσε και αγκάλιαζε τους αμαρτωλούς αδερ-
φούς του, τους συμπονούσε.

Όταν μιλούσε έβγαине θυμίαμα ευωδίας πνευ-
ματικής από το στόμα του. Η φωνή του σκόρπιζε
ρίγη συγκινήσεως και ενθουσιασμού στα πολυ-
πληθή ακροατήρια (κοινώς, δεν έπεφτε καρφί-
τσα!), τα οποία αποτελούνταν από ανθρώπους
κάθε ηλικίας, φύλου και μορφώσεως. Τα πλούσια
πνευματικά αποτελέσματα των πύρινων κηρυγ-
μάτων του γεύθηκαν πολλοί από τους ακροατές
του. Και άλλα τόσα θαυμαστά συνέβαιναν όταν ο
δια βίου χριστοκεντρικός κήρυκας μιλούσε. Τόσος
ήταν ο ζήλος του να κηρύττει ώστε ενώ ήταν κα-
τάκοιτος και βαρύτατα ασθενής ομιλούσε από το
κρεβάτι του πόνου στους ακροατές που περίμεναν
να ακούσουν λόγο πνευματικής οικοδομής. Πράγ-
ματι ήταν φλογερός ιεροκήρυκας. Όταν ομιλού-
σε ο Ναός ή η αίθουσα ήταν συνήθως ασφυκτικά
γεμάτα από κόσμο, ο οποίος παρακολουθούσε με
πολλή προσοχή το κήρυγμά του, με το οποίο, άλ-
λοτε καλούσε σε μετάνοια και επιστροφή προς το
Θεό και άλλοτε γινόταν σφοδρός κατήγορος των
αμαρτιών του λαού και των αρχόντων. Με το κή-
ρυγμά του έλεγχε τὰ σκάνδαλα από οπουδήποτε
κι αν προέρχονταν, κυρίως όμως υπήρξε σφοδρός
πολέμιος του βδελύγματος του Καρναβάλου της
Πάτρας, όπου συνέβαιναν και συμβαίνουν πολλά
ηθικά έκτροπα. Τόση εντύπωση έκανε το κήρυγμά
του, ώστε «μέθυσοι εγκατέλειπαν τα ταβερνεία,
νέοι έκφυλοι μετεστρέφοντο εις φρόνιμους και
σόφρωνας και άφηναν την διαφθοράν, βλάσφημοι
έπαυαν την βλασφημίαν, πολλούς έπεισε να πι-
στεύσουν και να αφήσουν την απιστίαν, την αδι-
αφορίαν και την χλιαρότητα και να επιστρέψουν
οικογενειακώς εις τον Θεόν».

Ο Π. ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΚΑΙ Η ΚΑΤΗΧΗΧΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

της Ελένης Βασιλοπούλου, Φοιτήτριας
Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ξνας από τους σημαντικότερους τομείς του ποιμαντικού έργου, στους οποίους πρωτοτύπησε ο μακαριστός π. Γερβάσιος ήταν ο θεσμός των κατηχητικών σχολείων, καθώς είναι ο πρώτος που ίδρυσε και οργάνωσε «Κατηχητικά Σχολεία» στην Ελλάδα. Ο Γέροντας μερίμνησε πολύ για τους νέους προς τους οποίους έτρεφε ιδιαίτερη αγάπη, γι' αυτό και οργάνωσε την πνευματική εκστρατεία «Κατηχητικός», η οποία απέβλεπε στο να θωρακίσει πνευματικά τα παιδιά που βρίσκονταν στη δίνη της αβεβαιότητας και της απελπισίας. Ίδρυσε και λειτούργησε κατηχητικά σχολεία στην Πάτρα για πρώτη φορά στην ενορία του Αγ. Δημητρίου, όπου εφημέρευε το έτος 1923. Αυτή του η κίνηση αποτέλεσε πρωτοποριακή κίνηση για την εποχή αυτή καθώς ποτέ ξανά σε ολόκληρη την Ελλάδα δεν είχε λειτουργήσει θεσμός κατηχητικού σχολείου. Και φυσικά αυτή η ρηξικέλευθη κίνηση δεν μπορούσε παρά να προσελκύσει πλήθος νέων που αναζητούσαν να γνωρίσουν την αλήθεια του Χριστού.

Χαρακτηριστικό του π. Γερβασίου ήταν η χαρά που τον διέκρινε όταν βρισκόταν κοντά στους νέους. Ο ακάματος αυτός εργάτης του Ευαγγελίου, όσο σκληρός ήταν με τον εαυτό του, τόσο επιεικής και συγκαταβατικός υπήρξε με τους νέους. Με τη μακροθυμία που τον διέκρινε κατάφερνε πάντα να υπομένει τις ιδιορρυθμίες που τους διακρίνουν. Για να το πετύχει αυτό προσπαθούσε να εισχωρήσει στη νεανική ψυχή και να καταλάβει πως αισθάνεται. Συνήθιζε μάλιστα να αποκαλεί «γέροντες» και «γερόντισσες» τους νεαρούς μαθητές και τις νεαρές μαθήτριες αντίστοιχα, στους οποίους ανέθετε την ευθύνη για την πρόοδο της κοινωνίας. Ο μακαριστός Πατέρας είχε χωρίσει τους μαθητές του σύμφωνα με το Δευτερονόμιο σε ομάδες με επικεφαλής «δεκάρχες» και «πεντάρχες». Ιδιαίτερα μεγάλη προσοχή απέδιδε στην πνευματική κατάρτιση των κοριτσιών, στα πρόσωπα των οποίων έβλεπε τους στυλοβάτες της κοινωνίας, μέσω του θεσμού της οικογένειας. Η γυναίκα, κατά τη γνώμη του, αποτελούσε παράγοντα πολιτισμού και ισορροπίας στην κοινωνία γι' αυτό και δεν της επιτρεπόταν να ξοδεύει χρόνο για ματαιοπονίες. Η γυναίκα, τόνιζε, και ιδιαιτέρως η νέα πρέπει να είναι σεμνή, συνετή και διακριτική. Έδινε μεγάλη σημασία στο ρόλο της μητέρας, γι' αυτό και αφιέρωνε ειδικό μάθημα στις μαθήτρίες του για την ιερή αυτή αποστολή, το οποίο μάλιστα έκανε κάθε Δευτέρα.

Τα μαθήματα των κατηχητικών περιλάμβαναν

περικοπές και γεγονότα από βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης όπως το Ψαλτήριο, ο Εκκλησιαστής, η Σοφία Σεράχ και οι Παροιμίες, από την Καινή Διαθήκη από τα Ευαγγέλια και τις επιστολές των αγ. Αποστόλων, από τα έργα των αγ. Πατέρων, τον «Ευεργετινό» και τους βίους των αγίων. Η σειρά με την οποία δίδασκε στα κατηχητικά ήταν πρώτα η Καινή Διαθήκη, κατόπιν η Παλαιά, οι Πατέρες της Εκκλησίας και ολοκλήρωνε με τους Ιερούς Κανόνες από το Πηδάλιο. Ως κατηχητής ο Γέροντας υπήρξε ιδεώδης, αφού πρόσφερε το μάθημα με τέτοιο τρόπο, ώστε να γίνεται πλήρως κατανοητό από το μαθητή του. Τόσος ήταν ο ζήλος του που πολλές φορές δίδασκε μέχρι τα μεσάνυχτα. Τα μαθήματα τα τεκμηριώνει με πλήθος χωρίων από την Αγ. Γραφή και την Ιερά Παράδοση της Εκκλησίας, καθώς απέβλεπε πρωτίστως στην μύηση του μαθητή στην εκκλησιαστική παράδοση, την οποία δίδασκε πρωτίστως με το παράδειγμά του. Τόσο πολύ εντυπωσιάσε τους μαθητές του στο μάθημα του κατηχητικού, ώστε να δημιουργείται κλίμα ιερής συγκίνησης και ενθουσιασμού. Ποτέ στα μαθήματά του δεν είχαν ακουστεί ξένα άσματα, εκτός από την υμνολογία της Εκκλησίας. Τα παιδιά του κατηχητικού εντρυφούσαν κυριολεκτικά στην εκκλησιαστική μουσική, ενώ η ευρωπαϊκή δεν είχε καμία θέση στο πρόγραμμά του. Η φροντίδα και η αγάπη που είχε ο Γέροντας στα παιδιά δεν σταμάτησε μόνο στη λειτουργία του κατηχητικού τους χειμερινούς μήνες. Επειδή ήθελε τα μαθήματά του στο κατηχητικό να τα συνεχίζει και το καλοκαίρι ίδρυσε τις περιφημες κατασκηνώσεις του το 1946 στον προφήτη Ηλία, ενώ αργότερα έκτισε και την άλλη κατασκήνωση στα Συχαϊνά, η οποία λειτουργεί και σήμερα.

Ο κυριότερος στόχος του μακαριστού Πατρός ήταν να εισαγάγει μέσω των κατηχητικών σχολείων τα παιδιά στη μυστηριακή ζωή και ιδιαιτέρως στην Θεία Κοινωνία, έπειτα από καθαρή εξομολόγηση, μυστήριο το οποίο θεωρούσε ότι εξαγνίζει τη νεανική ψυχή από τα πάθη και τις αμαρτίες. Ήθελε δηλαδή να προσφέρει την ευκαιρία στους νέους να αγαπήσουν και να ζήσουν κοντά στο Χριστό, κάτι που όπως όλοι μαρτυρούν κατάφερε άριστα. Έτσι από τα κατηχητικά του σχολεία αποφοίτησαν πολλοί νέοι και πολλές κοπέλες που κόσμησαν και κοσμούν σήμερα την κοινωνία των Πατρών, αλλά και πολλοί οι οποίοι διακονούν την Εκκλησία από σημαντικές θέσεις όπως Μητροπολίτες, στο εσωτερικό και εξωτερικό, όπως και άλλοι που συνεχίζουν το έργο του.

Ο Π. ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ

Ο π. Γερβάσιος επιθυμούσε πολύ να αποκτήσουν τα παιδιά δικό τους χώρο αναψυχής για την καλοκαιρινή περίοδο. Για το σκοπό αυτό, έκανε προαιρετικό έρανο μεταξύ των χριστιανών και αγόρασε το 1934 από την Ι.Μ. Γηροκομείου στη θέση «Προφήτης Ηλίας» και δίπλα από το ομώνυμο παρεκκλήσιο αγροτική έκταση τριών στρεμμάτων. Όλη η έκταση φυτεύθηκε από τον Γέροντα και τα κατηχητόπουλα με δέντρα, όπως μουριές, αμυγδαλιές, πεύκα και ελιές. Εκεί άρχισε τα πρώτα καλοκαιρινά μαθήματα κάθε Κυριακή απόγευμα.

Το 1946 ξεκίνησαν οι πρώτες εκκλησιαστικές κατασκηνώσεις στην Ι. Μ. Γηροκομείου και στον Προφήτη Ηλία. Στην Ι. Μ. Γηροκομείου φιλοξενήθηκαν 650 αγόρια σε τρείς αποστολές, διάρκειας είκοσι ημερών. Για υπνοδωμάτια είχαν τα υπόστεγα των κελιών των μοναχών και κοιμόταν πάνω σε κουβέρτες, τις οποίες με την ανατολή του ήλιου μάζευαν σε ρόλους και τους ακουμπούσαν στον τοίχο. Όλες τις υπόλοιπες ώρες τις περνούσαν τα παιδιά στο προαύλιο με παιχνίδια, συγκεντρώσεις, τραγούδια και ύμνους. Στον Προφήτη Ηλία φιλοξενήθηκαν 700 κορίτσια, κυρίως άπορα από τα προσφυγικά. Το φαγητό τους το ετοιμάζαν εθελοντικά κυρίες με πολλή αγάπη, τα δύσκολα εκείνα χρόνια μετά τον πόλεμο. Σε αυτές τις ιδιότυπες κατασκηνώσεις καλλιεργούνταν παράλληλα με τη σωματική ευεξία και η πνευματική εν Χριστώ ζωή και ανάπτυξη, η άσκηση στη βιοτεχνία και την οικοκυρική. Κορίτσια ηλικίας από επτά ως

δεκαπέντε ετών ασχολούνταν με χειροτεχνήματα, όπως αζούρ, φιλτρίε, κ.λπ., στο χειρισμό ραπτομηχανής, στην κατεργασία μεταξίου με λειτουργία υφαντουργείου, αλλά και σε άλλες χρήσιμες επιδόσεις για τον αγώνα της ζωής.

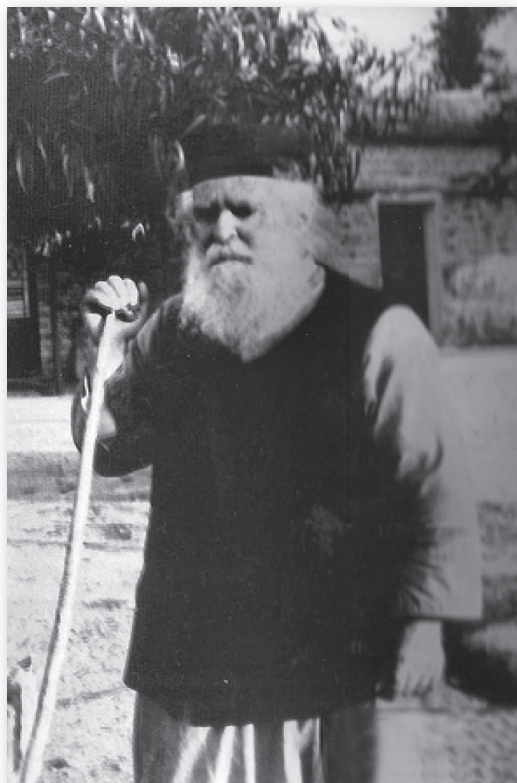
Ο μακαριστός Γέροντας καλλιεργούσε στα παιδιά την αυτοσυντήρηση και την κοινωνικότητα. Αγωνιζόταν να οδηγηθούν από το «κατ' εικόνα» στο «καθ' ομοίωσιν», να ξεχνούν το «εγώ», τα προσωπικά τους πάθη και να ζούνε στο «εμείς», με ξεγνιασιά αναπνέοντας το άρωμα της καθαρής χριστιανικής ζωής. Η ζωή της κατασκήνωσης ήταν κοινοβιακή και χριστοκεντρική, γι' αυτό τα αποτελέσματα ήταν εμφανή όταν τα παιδιά επέστρεφαν στα σπίτια τους. Κρατούσαν μέσα τους το Χριστό και την Ελλάδα και γινόταν φώς για την Πάτρα. Άλλωστε ο λόγος του Θεού ενοικεί πλουσίως στην παιδική ψυχή και εμπνέει αγάπη για την Εκκλησία και καύχηση για την Ορθοδο-

Φωτογραφία του Γέροντα
με τα κορίτσια της κατασκήνωσης

ξία. Αργότερα από το καλοκαίρι του 1953 πρωτοξεκίνησε σιγά σιγά η λειτουργία της μεγάλης κατασκήνωσης βόρεια του χωριού Συχαινά, σε αγροτική έκταση οκτώ στρεμμάτων υπό την επωνυμία «Παιδική Εξοχή της Α.Σ.Θ. «Η Αγία Παρασκευή»» που δώρισε η φιλόθεος προσφυγοπούλα από τον Πόντο Μαρία Κωνσταντινίδου. Ο Γέροντας αρνήθηκε αρχικά τη δωρεά προς αποφυγή της κατάκρισης του λαού. «Αν δεν επέμενε η κ. Αθηνά Θεοδοσίου, κατηχήτρια, δε θα γινότανε η κατασκήνωση» ομολογούσε ο παππούλης. Στην έκταση αυτή έκτισε Ναό προς τιμήν της Αγ. Παρασκευής και το 1954 φιλοξένησε 130 παιδιά με την ευλογία του Μητροπολίτου Πατρών Θεοκλήτου, ο οποίος επισκέφθηκε την κατασκήνωση μαζί με το Δήμαρχο Πατρέων Β. Ρούφο. Το 1961 φιλοξενήθηκαν 108 κορίτσια με προϊσταμένη την αφοσιωμένη διακόνισσα Αθηνά Θεοδοσίου, την οποία τιμούσαν τα παιδιά σαν αληθινή μητέρα τους. Το υπηρετικό προσωπικό μάγειροι, νοσοκόμες, φύλακες, τεχνικοί κ.λπ. αφανείς διάκονοι αγάπης θυσίαζαν τη θερινή τους ανάπαυση, χάριν της κατασκηνώσεως. Η κατασκήνωση λειτουργούσε με πρόγραμμα που σκοπό είχε την καλλιέργεια της χριστιανικής ζωής, τη διδασκαλία του λόγου του Θεού με όμορφες ιστορίες από την Αγ. Γραφή και τους βίους των Αγίων.

Τα παιδιά ζούσαν σε ένα ήσυχο περιβάλλον με καθαρό αέρα, μακριά από κινδύνους μέσα στην ομορφιά της φύσης. Τα κελαηδήματα των πουλιών, οι ύμνοι που έψαλαν με τις παιδικές φωνούλες τους ανέβαιναν ψηλά στο θρόνο του Θεού. Μαζί με τη χριστιανική αγωγή καλλιεργούσαν το πατριωτικό συναίσθημα. Η έπαρση και η υποστολή της σημαίας γινόταν καθημερι-

Ο π. Γερβάσιος στην κατασκήνωση

νά, ενώ έπαιζαν σκέτς και έλεγαν ποιήματα. Είχαν τη μεγάλη ευλογία να έχουν συνεχώς ανάμεσά τους τον πνευματικό τους πατέρα, ο οποίος εξομολογούσε τα παιδιά, προκειμένου να κοινωνήσουν επάξια το Σώμα και το Αίμα του Χριστού. Την καρποφόρο πνευματική εργασία του Γέροντος στις κατασκηνώσεις αναγνώρισε και επιβράβευσε ο Μητροπολίτης Πατρών Κωνσταντίνος το 1963. «Συχαινά, το Θαβώρ της Αχαΐας, Η κατασκήνωση της αρετής. Ο θρίαμβος της αγιωσύνης. Το πνευματικό περιβόλι του π. Γερβασίου»¹, αφού τα παιδιά που παραθερίζουν σ' αυτές οδηγούνται «στα μονοπάτια της χάριτος στο δρόμο προς την τελειότητα του ουρανού».

¹ Σ. Νικολαΐδου, εν εφημ. «Πελοπόννησος» 25/7/1968, σ. 5.

«Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ π. ΓΕΡΒΑΣΙΟΥ¹

Ξπειδή η θέση της γυναίκας ήταν εντελώς υποβαθμισμένη στην εποχή του Χριστού, όπως σημειώνει ο μακαριστός π. Γερβάσιος, «εκπλήσσονται και απορούσιν οι Απόστολοι, βλέποντες τον Διδάσκαλόν των να ομιλεί μετά γυναικός..., διότι επί της εποχής των η Γυνή είχε εκπέσει της πρώτης αξίας της· **είχε παύσει να είναι η δια βίου βοηθός και σύντροφος του ανδρός**» (σ. 17).

Όμως «από της ημέρας...εκείνης, που η Γυνή εύρε και ακολούθησε τον Ιησού, εγένετο: η μεν, Μήτηρ Αυτού· αι δε ακόλουθοι και Μαθήτριάι Αυτού» (σ. 19). Έτσι, στην περίπτωση της Σαμαρείτισσας, «η Γυνή εγένετο Εκείνη, ήτις πρώτη ήκουσε και εδιδάχθη, **τι Θεός και που και πως δει λατρεύειν και προσκυνείν Αυτόν** και πρώτη αφύπνισε τα πλήθη των καταφρονητών αυτής από τον λήθαργον της ανομίας και συνήγειρεν αυτούς περί τον Ιησούν (...). Από της ώρας εκείνης η τέως καταφρονουμένη Γυνή, αποβαίνει και καθίσταται η σεβαστή Μήτηρ, η προσφιλής αδελφή, η πολυφίλητος θυγατήρ, ο κόσμος της οικογενείας, η παράγουσα όχι πλέον στρατιώτας δια την Πατρίδα, **αλλά και στρατιώτας του ουρανίου Βασιλέως και άνθη του Παραδείσου**». Για το λόγο αυτό και καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι για τη γυναίκα «η Ιστορία, η Εκκλησιαστική Ιστορία και πάσαι αι πηγαί μαρτυρούσι και η Κ. Διαθήκη διακηρύσσει, ότι **ο Ιησούς “την” ανέσυρεν από της ευτελείας και της δουλείας· “την” ηλευθέρωσε και “την” κατέστησε άρχουσαν και βασιλίσσαν, αληθινήν βασιλίσσαν, αληθινού βασιλείου, οίος είναι ο Οικογενειακός Οίκος**» (σ.19). Ως πρότυπο χριστιανής

γυναίκας ο Γέροντας θεωρεί την Αγία Ταβιθά, η οποία δεν είναι μόνο «αγαθή οικουρός», «αλλ’ είναι συγχρόνως και η γυναίκα των ωραίων και ευγενών οραματισμών» (σ. 231). Η Αγ. Ταβιθά συγκεντρώνει στο πρόσωπό της «το σύνολον των ηθικών και πνευματικών αρετών, αίτινες διείπον την Χριστιανικήν πολιτείαν» (σ. 231).

Το πρώτιστο στολίδι της γυναίκας αποτελεί η πίστη (σ. 126), την οποία αν χάσει, χάνει ουσιαστικά τον εαυτό της (σ. 127). Το σπίτι της πιστής γυναίκας γίνεται με την ευσέβια και τη φροντίδα της «Εκκλησία και Ναός» (σ. 154), διότι μέσα σ’ αυτό βλέπουμε «την ευκληματούσαν άμπελον, την Μητέρα, εν μέσω των τέκνων της και μετά των τέκνων της προσευχομένην προς τον ουράνιον Πατέρα(...), εκεί θα ίδωμεν τα μικρά τέκνα της καθ’ εκάστην πρωΐαν, πρό της εικόνας του γλυκιτάτου των Ιησού και καθ’ εκάστην εσπέρα» να προσεύχονται (σ. 154-155). Έτσι η θέση την οποία πρέπει να κατέχει η πιστή γυναίκα στην κοινωνία είναι ιδιαίτερη και εξαιρετική, καθώς, όταν είναι αληθινή χριστιανή, αποβαίνει «**η μυστική έκφρασις της μητρός Εκκλησίας**» (σ. 127). Για να πραγματοποιηθεί όμως αυτό, ο Γέροντας καλεί τη γυναίκα να αποκτήσει ανδρεία ψυχής, σταθερό φρόνημα, σεμνότητα, σοβαρότητα και επιβλητικότητα στην περιβολή, ευπρέπεια στο βάδισμα, αξιοπρέπεια στις συζητήσεις και στις συναναστροφές, αλλά και να διατηρεί πάντοτε τον έλεγχο «νοός και καρδίας» (σ. 20). Η γυναίκα δηλαδή οφείλει διαρκώς να ανακαινίζει με τη χάρη του Θεού τον εσωτερικό της κόσμο. Αντίθετα αν προσπαθεί να μεταμορφώ-

¹ Οι εντός παρενθέσεως σελίδες μέσα στο κείμενο, παραπέμπουν στο έργο του μακαριστού Γέροντος: *Ευσεβείς Μελέται επί των Κυριακών Ευαγγελικών Αναγνωσμάτων μετά προσθήκης και άλλων τινών εορτίων Μελετών*, (Εν Πάτραις) 1962.

νεται εξωτερικά για να αρέσει στους άνδρες, στους οποίους και οφείλει την κατάρπτωσή της, τότε όχι μόνο αφανίζεται η ίδια, αλλά καταστρέφει το γάμο της και βλάπτει ευρύτερα την κοινωνία (σ. 20). Εξ αιτίας αυτού την καλεί να διατηρήσει τις χριστιανικές και ελληνοπρεπείς παραδόσεις στην οικογένειά της (σ. 20), τονίζοντας: «στήκετε και κρατείτε την παράδοσιν ταύτην προς το ίδιον σας συμφέρον και την αναμόρφωσιν της κοινωνίας» (σ. 128). Απευθυνόμενος προς όλες τις γυναίκες διατρανώνει γι' αυτό, πως «η εξυγίανσις της κοινωνίας είναι αποκλειστικόν έργον δικόν σας» (σ. 128), για το οποίο απαιτείται πρώτιστα η εξυγίανση της ίδιας της γυναίκας. Ως γυνακεία εξυγίανση θεωρείται εκ μέρους του «η επίγνωσις πάσης γυναικός, ότι η γυνή είναι **«η Μητηρ πάντων των ζώντων»** και ότι ως τοιαύτη μόνον αυτή δύναται να εμφυσήσει νέαν ζωήν και πνοήν εις τας μελλούσας γενεάς» (σ. 128).

Η ζωή της χριστιανής γυναίκας είναι μια αδιάκοπη και εντατική εργασία (σ. 232), όχι μόνο όσον αφορά τις οικογενειακές αλλά και τις επαγγελματικές της υποχρεώσεις. Όσον

αφορά την πέραν των οικιακών της ενασχολήσεων εργασία ο π. Γερβάσιος τονίζει ότι αυτό πρέπει να γίνεται μόνο στην περίπτωση που η αμοιβή της θα αποτελεί «απαραίτητον πρόσοδον διά το οικογενειακόν βαλλάντιον» (σ. 233). Επειδή όμως ελλοχεύουν πολλοί κίνδυνοι, καλό είναι για τη γυναίκα να ασκεί το επάγγελμά της στην οικία της, έτσι ώστε να θεραπεύει «τας βιοτικές ανάγκας» του οίκου της, εργαζόμενη «εντός του οικογενειακού πλαισίου» (σ. 234). Για το σκοπό αυτό, άλλωστε, ίδρυσε και λειτούργησε την περίφημη Σχολή Χειροτεχνίας η «Αγία Ταβιθά».

«Ανάγκη “λοιπόν” είναι όλαι από κοινού ως μητέρες, ως παιδαγωγοί, ως κατηχήτριαι, ως χριστιανικά και εκπαιδευτικά στοιχεία να εντείνωμεν τας προσπάθειάς μας ούτως ώστε να διαμορφώσωμεν μιαν χριστιανικήν νεολαίαν, ήτις ως σκοπόν θα έχει την συνέχισιν των ωραίων της Θρησκείας, του Έθνους και της Οικογενείας ιδανικών και προπάντων αι μητέρες να διδάξουν εις τα τέκνα των τον σεβασμόν και την επιστροφήν εις τα Πατριαρχικά ήθη και έθιμα της φυλής μας» (σ. 232).

Οι συνεργάτιδες του Γέροντα στο ιεραποστολικό έργο

π. ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ. ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ...

Ήχα την τύχη το πατρικό μου σπίτι να είναι απέναντι από τα κατηχητικά του π. Γερβασίου. Βρέθηκα στο χώρο αυτό από τεσσάρων ετών. Σαν νήπιο το πρώτο που θυμάμαι είναι ο ύμνος «Άφετε τα παιδιά έρχεσθαι προς με και μη κωλύετε αυτά». Πόσες πρόβες, πόση υπομονή, πόση αγάπη έδειχνε στον ύμνο αυτό. Ήταν η αρχή και το τέλος κάθε συγκέντρωσης, από τα μικρότερα τμήματα ως τα μεγαλύτερα.

Την ίδια επιμονή έδειχνε και στο να κάνουμε σωστά το σταυρό μας. «Σφιχτά τα δαχτυλάκια, μας έλεγε, μη μπαίνει ο κακός ανάμεσά τους». Αυτό πάλι που θυμάμαι, είναι η αυστηρότητά του ως προς το καρναβάλι. Την ώρα που έβγαινε ο καρνάβαλος, εκείνος μας απασχολούσε στο κατηχητικό. «Όχι, όχι παιδιά μου, μακριά από το διάβολο». Έτσι αποκαλούσε την οργάνωση αυτή. Τόσο βαθιά χαράχτηκε μέσα μου, ώστε μέχρι σήμερα δεν έχω πάει να παρακολουθήσω τον καρνάβαλο, που τόσο τον θαυμάζουν άλλοι....

Θυμάμαι επίσης, που πηγαίναμε στον Προφήτη Ηλία σαν κατασκήνωση. Βέβαια φαγητό μας έφερναν οι γονείς μας. Το έκανε αυτό για να μην ξεχνάμε το καλοκαίρι όλα αυτά που με τόσο κόπο μας μάθαινε τους άλλους μήνες. Για μένα αυτά τα παιδικά και στη συνέχεια τα εφηβικά μου χρόνια, έχουν μείνει χαραγμένα μέσα μου. Όταν πια έγινα μαθήτρια του Δημοτικού, μας μάθαινε οικοκυροσύνη. Μας μάθαινε επίσης να ψέλνουμε. Πώς είναι δυνατόν να ξεχάσω τα κεντήματα που έμαθα σ' αυτό το χώρο;-σταυροβελονιά, ασπροκέντι, μπάλωμα,... Αυτά βέβαια με τη βοήθεια των καλών κυριών που μας τα δίδασκαν. Θυμάμαι ένα ζευγάρι μάλλινες κάλτσες, που ένα μεγάλο μέρος της πατούσας ήταν τρύπιο. Η κ. Κ. Ηλιοπούλου, επίσης συνεργάτις του παππούλη, που μας δίδασκε νοικοκυροσύνη μου έδωσε τις κάλτσες να τις μαντάρω. Βέβαια μας είχε διδάξει αρκετές εβδομάδες πριν, την τέχνη αυτή. Όταν τελείωσα το μαντάρισμα και η τρύπα είχε καλυφθεί με πολλή επιτυχία, την έδειξε στον παππούλη. Τόσο χάρηκε, που την έδειξε

το βράδυ από τον άμβωνα του κατηχητικού, που μιλούσε κάθε Κυριακή, στο ακροατήριο και είπε: «Αυτά μαθαίνουν τα παιδιά σας στο χώρο αυτό... μη τα εμποδίζετε, θα έρθουν δύσκολοι καιροί». Και τι δε μαθαίναμε στο κατηχητικό του παππούλη, χριστιανικά τραγούδια, προσευχή, απαγγελία...!

Δεν θα ξεχάσω επίσης το εξής περιστατικό: Ο πατέρας μου βλαστημούσε. Εγώ το είπα στην εξομολόγηση στον παππούλη γιατί στεναχωριόμουν. Ο παππούλης μου είπε να κάνω κάθε βράδυ 100 μετάνοιες. Όταν το βράδυ ήρθε η μητέρα μου και με είδε, μου είπε να σταματήσω τις πολλές μετάνοιες. Τα παιδιά κάνουν μόνο τρεις. Της είπα, ότι ο παππούλης μου είπε να κάνω τις μετάνοιες για να σταματήσει ο μπαμπάς να βλαστημάει. Η μητέρα μου πήγε και του είπε: «Έλα να δεις το παιδί σου τι κάνει για να σταματήσεις τη βλαστήμια...». Ηρθε με είδε, έφυγε, πήγε στο διπλανό δωμάτιο και κάθισε. Τι σκέφτηκε δεν γνωρίζω. Το μόνο που πρόσεξα, είναι ότι ο πατέρας μου σταμάτησε να βλαστημάει. Το θαύμα έγινε.

Όλες όσες περάσαμε από τον ευλογημένο αυτό χώρο, αγαπήσαμε την Εκκλησία, τις Θ. Λειτουργίες, την υμνολογία... Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέρω και τα άπειρα μαθήματα για την απαγγελία του «Πάτερ ημών...» και του «Πιστεύω», ή του «Κέλευσον». Τι λαχτάρα που είχαμε όλες σε κάθε συνάντηση γι' αυτές τις δραστηριότητες!!! Ήμουν μαθήτρια του Γυμνασίου, όταν πήγα να του πω ότι φεύγω για την Αθήνα, για μια μεγάλη εγχείρηση. Οι τελευταίες νοθεσίες που πήρα από τον άγιο αυτό άνθρωπο ήταν: «**Να έχεις εμπιστοσύνη στο Θεό, μου έλεγε. Αν τον εμπιστευθείς, θα αποδεχθείς ό,τι και να γίνει. Η αποδοχή σου αποκαλύπτει τα μυστήρια "Τεύσασθε και ιδετε ότι χρηστός ο Κύριος"**». Τότε λίγα κατάλαβα... Αργότερα όμως ένιωσα τι μου έλεγε... Δεν τον ξαναείδα· όταν μετά ένα χρόνο γύρισα από την περιπέτειά μου, είχε κηδευτεί την προηγούμενη μέρα.

ΒΙΒΛΙΑ ΑΡΘΡΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ π. ΓΕΡΒΑΣΙΟ

Ιεροθέου Τ(σαντίλη), «Παρασκευόπουλος Γερβάσιος (1877-1964)», *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια* 10 (1967), στ. 48-53.

Τ. Α. Κωνσταντόπουλου, *Γερβάσιος Παρασκευόπουλος*. (Ανάπτυπον εκ του Πανηγυρικού Τόμου επί τη 125ετηρίδι της Ριζαρείου Σχολής), Αθήναι 1969.

Ουρ. Διαπίκου, *Γερβάσιος Παρασκευόπουλος*. *Αρχιμανδρίτης*, Αθήναι 1971.

Κ. Κούρκουλα, «Ένας Γενναίος Άγιος», *Ανάπλασις* 206 (1972), σ. 2.

Μητρ. Λευκάδος και Ιθάκης Δωροθέου, «Μια Φωτεινή Μορφή», *Ανάπλασις* 206 (1972), σ. 3.

Μητρ. Τρίκης και Σταγών Διονυσίου, «Μια Μεγάλη Εκκλησιαστική Μορφή», *Ανάπλασις* 206 (1972), σ. 4-5.

Αρχιεπ. Αυστραλίας Ιεζεκιήλ, «Εις Μνήμην του Γέροντος και Πνευματικού μου Πατρός», *Ανάπλασις* 206 (1972), σ. 5.

Μητρ. Κυθήρων Μελετίου, «Μια Μυστική Κλείς της Επιτυχίας εις το Έργον του», *Ανάπλασις* 206 (1972), σ. 7 και 10.

Μητρ. Διδυμοτείχου Κωνσταντίνου, «Αγωνιστής και Νικητής», *Ανάπλασις* 206 (1972), σ. 10.

Μητρ. Σπάρτης Ιεροθέου, «Μια Πατερική Μορφή», *Ανάπλασις* 206 (1972), σ. 11 και 13.

Αρχιμ. Ηλ. Μαστρογιαννοπούλου, «Ο Ιερέυς του Ύψιστου», *Ανάπλασις* 206 (1972), σ. 13-16.

Αρχιμ. Κ. Κωστοπούλου, *Αρχιμανδρίτης Γερβάσιος Παρασκευόπουλος. Ο Βίος και το Ποιμαντικόν του Έργου*, Πάτραι 1982.

Μητρ. πρώην Πατρών Νικοδήμου, *Η Προσωπικότης και το Έργον του Αρχιμ. Γερβασίου Παρασκευοπούλου (†1964). Η πρότασις περί προτομής του, έκδ. Αναπλαστικής Σχολής Πατρών*, (Πάτραι) 1986.

Θ. Τσονάκα, *Βιογραφικό Σημείωμα π. Γερβασίου Παρασκευοπούλου*, Πάτραι 1994.

Π. Α. Λόη, *Γερβάσιος Παρασκευόπουλος. Ένας σημερινός Άγιος και Φάρος των Πατρών*, Πάτραι 1995.

Π. Α. Λόη, *Γερβάσιος. Ο άγνωστος Άγιος των ημερών μας και Φάρος των Πατρών, Α΄*, Πάτραι 1998.

Αρχιμ. Κ. Κωστοπούλου, *Ποιμένας Άγιος και Κήρυκας της Αληθείας*, Πάτραι 1999.

Ι. Μ. Φουντούλη, «Ο πατήρ Γερβάσιος Παρασκευόπουλος (1877-1964). Μύστης και Μυσταγωγός», εν Αρχιμ. Γ.Χ. Παρασκευοπούλου, *Ερμηνευτική Επιστάσις επί της Θείας Λειτουργίας*, Πάτραι 2005², σ. 13-25.

Ιεροθέου Μητρ. πρ. Ύδρας, «Εισαγωγή, Α΄, Φωταυγείς Παράγραφοι, Β΄, Σχόλια και κρίσεις..., Γ΄», εν Αρχιμ. Γ.Χ. Παρασκευοπούλου, *Ερμηνευτική Επιστάσις επί της Θείας Λειτουργίας*, Πάτραι 2005², σ. 27-145.

www.i-m-patron.gr/news1/p-gervasios.html

(Ιερά Μητρόπολις Πατρών)

www.anaplastiki.gr (Αναπλαστική Σχολή Πατρών)

www.impantokratoros.gr/Gervasios-Paraskevopoulos (Ι.Μ. Παντοκράτορος Μελισσοχωρίου)

www.el.wikipedia.org/wiki/ (Ηλεκτρονική Εγκυκλοπαίδεια «Βικιπαίδεια»)

www.google.gr (Αναζήτηση στο στοιχείο: π. Γερβάσιος Παρασκευόπουλος)

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Το φωτογραφικό υλικό που δημοσιεύεται στο παρόν τεύχος του περιοδικού, ελήφθη από τις ιστοσελίδες της Ιεράς Μητροπόλεως Πατρών και της Αναπλαστικής Σχολής Πατρών.

*Εικόνα του αχειροποίητου Σταυρού
που βρέθηκε σε κορμό δέντρου, το οποίο είχε φυτέψει ο Γέροντας*

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

ΕΝΟΡΙΑ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

Ακτή Δυμαίων 50 – Τηλ. - Fax. (2610) 321129

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

π. Ευάγγελος Κ. Πριγκιπάκης

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

π. Κων/νος Καπετανόπουλος, π. Κων/νος Κοτσώρης, π. Ιγνάτιος Κασπίρης, κ. Νικόλαος Χαλκιάπουλος,

κ. Σπυρίδων Κασπίρης, κ. Θεώνη Γκέκα, Δις Σοφία Μουστακά, Δις Αναστασία Κλώνη,

Δις Παρθένα Κοτσίδου, Δις Ελένη Βασιλοπούλου και Δις Διονυσία Χαραλαμπίκη

ΥΠΕΥΘ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ: κ. Γεράσιμος Αθανασίου, κ. Ανδρέας Μπουχάγιερ,

κ. Μιχαήλ Στεφανίδης και κ. Νικόλαος Λάζαρης, Εκκλ. Σύμβουλοι

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: **ΣΑΪΤΣΗ** Τηλ. 210 34 76 090

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ